006516

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 15 (294) LONDONAS, 1953 m. balandžio 16. VII METAI

„TAIKINGOJI" RUSIJA

Kremliaus politikos pagrinde visada buvo pasaulinės revoliucijos sukėlimas. Rusija šiam reikalui buvo naudojama, kaip įnagis. Toji politika visada buvo tiksli ir nekintanti, ypatingai atkakliai siekianti strateginių tikslų, bet lanksti ir oportunistinė taktikos atžvilgiu. Sovietinė politika tai aktyvėja, tai atslūgsta, atsižvelgiant į sąlygas. Tačiau iniciatyva visada palieka komunistų rankose. JAV vyriausybė bandė „sustabdymo" politiką pakeisti "išvadavimo" politika, bet komunistai, pakeisdami savo metodus, sutrukdė.

Daugelį metų Maskvos orientacija buvo nukreipta į rytus. Leninas savo knygoje „Imperializmas paskutinė kapitalizmo stadija" sukūrė teoriją, kad XX a kapitalizmas remiasi kolonijinių ir pusiaukolonijinių tautų išnadojimu. Jis manė, kad pakirtus Azijoje imperializmo šaknis, vakaruose bus suaktyvintas revoliucinis judėjimas ir padės komunistams užgrobti valdžią.

Atrodo, kad pirmame runde Stalinas patvirtino tą tezę 1925 m., sakydamas, kad „rytų revoliucija bus sprendžiamuoju varikliu vakarų krizei".

Du dideli karai susilpnino vakarų demokratijos jėgą, palaužė jų įtaką kolonialiniuose krastuva. Komunistai netiki, kad jie galėtų jėga užgrobti Europą. Jie daugiau ieško naudos iš karo. Įvykdžius Rytuose revoliuciją, turėtų sekti vakarų revoliucija.

Svarbiausias Korėjos karo politinis tikslas buvo sutrukdyti Maršallio plano įgyvendinimą, verčiant JAValstybes dalį išteklių nukreipti nepatogaus Korėjos karo vedimui. Dalinai jiems tai pavyko. Psichologiniu atžvilgiu buvo norima kelti vakaruose taikos pasiilgimą ir nuvarginti nervus, kad įtikinus ginkluoto pasipriešinimo nenaudingumą ir nuostolį. Tuo įtempimu ir naujo karo grėsme buvo norima paskatinti žmones „taikos ofenzyvai" ir priversti nusiginkluoti psichologiniai.

Dabartiniai taikos pasiūlymai nėra jokia naujiena. Pirmieji žingsniai jau buvo padaryti paties Stalino. Jau praėjusių metų gruodžio mėn. savo atsakymuose į James Restono paklausimus jis paskelbė „naują liniją", kuri žadėjo „sugyvenimą", „tampresnį bendradarbiavimą" ir tolimai ateičiai suplanuotą pastovią politiką. Nereikia pamiršti, kad Malenkovas ir kiti vadukai yra Stalino mokiniai, pasisavinę jo mentalitetą ir jo planus.

Galimas dalykas, kad tos politikos įgyvendinimas naujos vyriausybės buvo pagreitintas, norint susitvarkyti viduje. Nuo 1938 m. po eilės valymų rusų tautai buvo reikalinga naujų patikrinimų. Taip pat reikėjo parodyti ir vakarams, kad sovietinis rėžimas tai nėra Hitlerio rėžimas Nr. 2.

Malenkovo politika yra puikus taktinis manevras. Kad ji pavyktų reikia parodyti vakariečiams, „pasikeitimą" Kremliaus valdovų širdyse. Tačiau tai jau ne naujiena. Tik gaila, kad vakarų politikai, nesuprasdami komunizmo strategijos ir taktikos, šiandien daro tas pačias klaidas.

Piemenaudami rudenį bandydavome susukti gervių ir žąsų kelius. Dažniausiai nevykdavo. Bet kartais, žiūrėk, koks kvailas Jurgelis pamaišo lazda ir gervės pradeda krikti. Panašiai atrodo ir Jurgiuko Malenkovo taikos pasiūlymai. Dau gelis vakariečių jais taip susižavėjo, kad pamiršo visą komunistų praeitį ir dar tikrųjų rezultatų nesulaukę jau bando liaupsinti ir džiaugtis būsima skaisčia ateitimi. Kaikurie jų, kaip pvz., Britanijos Edenas jau pasiryžę pasitikti Malenkovą „pusiaukelėje". Jei paleidęs septynis anglus jis pareikalautų, p. Edenas. greičiausiai, net į Kannosą (šiuo at veju Maskvą) nuvažiuotų.

Blaivesni stebėtojai, kurie nors ir negali įspėti, kaip toli su savo taika žygiuos Malenkovas, jaučia, kad visas tas farsas yra tik laikui laimėti. Galimas dalykas, kad Malenkovas padarys visa tai, ką jam siūlo Candidus, o gal dar daugiau, tačiau komunizmo esmė nuo to nepasikeis. Jei rytoj Malenkovas pasi jus pakankamai stiprus už Kremliaus sienų, tai visi šiandieniniai jo taikos pasiūlymai liks tik nevertingas popieriaus šlamštas. Jau buvo progų tuo įsitikinti, bet kuprotą tik grabas ištaisys.

NAUJAS BIUDZETAS

BRITAI DZIUGAUJA KANCLERIO BIUDZETU. PASITAISIUSI FINANSINE KRASTO PADETIS. ATPIGS EILE PREKIU. MAZESNI MOKESCIAI.

Britų parlamente svarstomas naujas 1953—1954 m. biudžetas. Finansų ministerio (kanclerio) patiektame projekte numatoma:

SUMAŽINTI PAJAMŲ MOKESTĮ (INCOME TAX)

Standartinis pajamų mokestis 9 šil. 6 d. sumažinamas šešiais penais ir ateityje bus 9 šil. Atitinkamai sumažinamos ir kitos kategorijos. Pirmasis šimtas svarų bus apmokamas 2 šil. 6d. sekantis 150 sv. — 5 šil., sekantis 150 sv...7 šil. ir t.t.

Neapmokestinama suma už išlaikomus gimines padidinama iš 50 sv į 60 sv. Truputi padidinama ir namu išlaikymo išlaidos. Autoriams sudaroma lengvatų leidžiant išdėstyti mokesčius per du metus.

Senų žmonių nemokestinamas minimumas pakeliamas iš 500 sv. į 600 svarų.

Visi tie sumažinimai ir palengvinimai valstybės iždui atseis 169 mil svarų per metus.

Panaikinti viršpelnio mokestį nuo sausio 1 d. 1954 m.

Sumažinti prekybos mokestį visai eilei prekių. Kaikurioms prekėms mokestis sumažinamas 25%. kitoms visai panaikinamas.

Palengvinti pramogų mokestį. Mėgėjų organizuojamos pramogos ir sporto parengimai atleidžiami nuo mokesčio visiškai.

Panaikinti cukraus normavimą. Tiksli data dar nežinoma, bet jau nuo gegužės mėn. 17 d. cukraus norma padidinama dviem uncijomis. Kartu sustabdoma papildomo cukraus išdavimas namų reikalams.

Palengvinti pramonei kapitalo investavimą ir naujų mašinų įsigijimą.

Išmokėti karo nuostolius, kurių išmokėjimas dėl vienokių ar kitokių priežasčių buvo sulaikytas.

Apskritai, finansų ministeris pastebėjo, kad Anglijos finansinė padėtis gerokai sustiprėjo. Praėjusių metų biudžetas subalansuotas su 291 mil. sv. pertekliumi. Metų gale valstybės aukso ir dolerių rezervas siekė 774 mil. svarų.

Ateinančių metų biudžetas pasiūlytas subalansuoti 4259 mil. sv. sumai. Ministeris pabrėžė, kad ekonominis pavojus dar nėra visiškai pašalintas. Vienintėlė priemonė nuo jo apsisaugoti yra „darbo našumo pakėlimas ir eksporto padidinimas.

SUSIZAVEJO...

Rusija visada žavėjo vakariečius. Tas didelis rytietiškas kraštas, kuriame netvarka augo kartu su pikto žolėmis, kuris buvo taip arti Europos širdies, atrodė labai egzotiškas ir traukte traukė įvairius turistus. Dėja, Stalino laikais tas judėjimas, galima sakyti, buvo visiškai sustojęs.

Dabar, naujai „taikos erai" prasidėjus pirmieji tuos takus pramynė JAV žurnalistai. Jie ne tik „matė" Rusiją, kolektyvinius ūkius ir tokias vietas, kurių neturėjo laimės pamatyti jau seniai Maskvoje gyvenę žurnalistai, ne tik „laisvai kalbėjosi (nemokėdami rusiškai) su Maskvos gyventojais, bet jos pavasarėjančios gamtos ore „užuodė" taiką".

Anglų dienraščiai pilni „necenzūruotų" nuotraukų iš Rusijos. Kai nuvykę žurnalistai prašė leidimo fotografuoti, buvo leista su sąlyga, kad nebus fotografuojama spalvoto mis filmomis ir visi negatyvai bus atiduoti aiškinti... Inturistui (oficiali turizmo organizacija). Antrą dieną buvo pranešta, kad gali atiduoti negatyvus aiškinti kam nori Maskvoje, o trečią dieną... visi fotografavimo suvaržymai atšaukti — galite fotografuoti kas tik patinka ir neišaiškintas filmas vežtis namo.

Žurnalistų džiaugsmas, tačiau, atslūgo prie Lenkijos sienos, kai pasienio pareigūnai pareikalavo atiduoti visas neišaiškintas filmas. Mat, Lenkija pertoli nuo Maskvos...

Maskva žurnalistams sudarė labai gerą įspūdį. Maisto esą pakankamai. Krautuvių prekylangiai esą pilni kumpių, dešrų ir kitokių gėrybių. Tik ponia Jane McIlvaine kiek nusivylė, kai, panorėjusi iš prekylangio nusipirkti kumpį, pastebėjo. kad ten išstatyti maisto pavyzdžiai padaryti iš... plastinės medžiagos. Užtat ji nusipirko dvi medines katiušas...

LIETUVIU VEIKLA

—Dėl senosios karalienės Marijos mirties D. Britanijos karalienei Elžbietai II-jai VLIKas pasiuntė užuojautos telegramą.

— ALTO delegacija, be prezidento Eisenhoverio, Lietuvos bylos reikalais lankėsi dar valstybės departamente ir susisiekė su atskirais senatoriais. Paskum jiems Liet. pasiuntinybėje buvo suruoštas priėmimas. ALTO vadovybė yra numačiusi kviesti talkon visas lietuvių organizacijas, draugijų veikėjus, senuosius amerikiečius ir naujai atvykusius tremtinius.

— Dėl asmeninių sumetimų karo attache Paryžiuje p. pulk. J. Lanskoronskis toliau eiti VLIKo kariškojo patarėjo funkcijas atsisakė.

— Kovo mėn. 30 d. Stuttgarte Pietų Vokietijos radiofono patalpose buvo suruošta Oswaldo Kostriba - Skalickio paskaita: „Rytų ir Vidurinės Europos vienijimas". Po paskaitos buvo gyvos diskusijos kuriose dalyvavo Pabaltijo kraštų. čekų, bulgarų, rumunų ir vokiečių visuomenės bei valdžios įstaigų atstovai. Iš lietuvių pusės į paskaitą ir diskusijas buvo nuvykę pp. Žalkauskas, Geležinis, Banaitis ir Šimkaitė.

LIETUVOS MINISTERIO NOTA BRITU VYRIAUSYBEI

Kaip teko patirti šiomis dienomis, Lietuvos Ministeris Londone įteikė britų vyriausybei notą, ryšium su taip vadinama naujosios sovietų vyriausybės „taikos politika". Kaip jau žinoma, ji buvo pradėta Malenkovo pareiškimu, padarytu š. m. kovo 15 d., kuriame jis pasisakė, kad sovietų taikos politika esanti pagrįsta kitų kraštų respektavimu bei tarptautinių sutarčių gerbimu. Lietuvos žmones svei kintų tokius pareiškimus, jeigu sovietų vyriausybės žodžiai būtų paremti ir veiksmais. Lietuvos atžvilgiu tokiais veiksmais galėtų būti tik sulaužytų sutarčių ir Lietuvos suverenumo atstatymas, bei jai padarytų skriaudų atitaisymas.

NAUJAS JTO GEN. SEKRETORIUS

Švedijos ministeris be portfelio Dag Hammarskjoeld išrinktas naujU JTO gen. sekretorium, vietoj atsistatydinusio Trygve Lie.

Kilęs iš senos ir garbingos švedų šeimos, naujasis gen. sekretorius yra 47 m. amžiaus, nevedęs. Jo tėvas 1914-1917 m. buvo Švedijos min. pirmininkas.

Studijavo teisę ir ekonomiją Stokholmo ir Uppsalos universitetuose. Visą laiką vengė susirišti su bet kokia politine partija. Kurį laiką dirbo finansų ministerijoje, o paskutiniu metu užsienių reikalų ministerijoje, kaip tarptautinės ekonomijos specialistas.

Pažįstantieji sako, kad jis esąs labai darbštus ir realios politikos šalininkas. Jo bendradarbiai nusiskundžia, kad dažnai jis turi paprotį dirbti iki 2—3 val. ryto.

Privačiame gyvenime buvo asketas, karštas alpinistas ir keliautojas. Visda keliauja trečios klasės traukiniais ir niekada nedėvi skrybėlės. Paskutiniu metu, tačiau, jis dažnai užsukdavo į nuošalius Paryžiaus restoranus.

Būdamas gen. sekretorium, jis gaus 40.000 dol. per metus, nemokės jokių pajamų mokesčių.

PERONUI NESISEKA

Peronienės brolio, Juan Duarte, nusižudymas gali būti kibirkštis Argentinos gaisrui. Šykščios žinios, kurios pasiekia vakarus, rodo, kad nepasitenkinimas Peronu Argentinoje didėja.

Ūkininkai yra nepatenkinti, kad jie savo produktus turi pusvelčiui parduoti valdžiai.

Darbininkai bruzda, nes ir jiems tenka arba daugiau dirbti, arba suveržti pilvus.

Kritiška padėtis susidarė, kai paskutiniu metu Buenos Aires pristigo mėsos, kuri yra pagrindinis argentiniečių valgis.

Peronas kaltina augštų uždarbių siekiančius farmų savininkus ir kaikuriuos valdininkus. Buvo įsakyta pravesti tardymą, dėl kyšininkavimo valdžios viršūnėse. Spėjama, kad dėl to žudėsi ir Duarte.

Nepatogūs Peronui yra įvairūs gandai, plintą krašte ir sostinėje apie valdžios nesugebėjimą ir nenorą rūpintis žmonių gerove.

Visus labai nustebino buvusio Buenos Aires gubernatoriaus, plk. Domingo Mercante, pašalimimas iš Peronista partijos. Jis buvo laikomas Perono artimiausiu darugu.

Reikšminga, kad gandus skleidžia ne tik buvę Perono draugai, bet ir jo paties sukurtos organizacijos kaip pvz. Organizacijų vadovai, su kuriais praėjusią savaitę Peronas tarėsi, įspėjo jį, kad gandai labai silpnina valdžios autoritetą.

Peronas griebėsi griežtų priemonių užkirsti kelią gandų plitimui ir aprūpinti sostinę mėsa. Svarbiausiems maisto produktams sumažino kainas iki 15 proc. Jau pirmąją dieną buvo areštuota 350 mėsininkų. uždaryta 30 parduotuvių už nusižengimus naujiems potvarkiams.

Pats skaudžiasias smūgis ištikęs Peroną praėjusią savaitę, ministeriams atsistatydinus.

SUSEME KREMLIAUS SNIPUS

Vakarų Vokietijos saugumo policija išaiškino gausų sovietinių šnipų tinklą. Areštuota 35 žmonės. Aštuoni dar ieškomi.

Areštuotieji buvę įvairių mažų firmų tarnautojai, varę nelegalią prekybą su rytine Vokietija.

Šnipų tinklas buvo suorganizuotas ir vadovaujamas iš rytinės zonos. Tam reikalui Berlyne buvo įsteigtas taip vadinamas „Mokslinių ekonominių tyrimų institutas". Tikrumoje, tai buvo centralė politinio, ekonominio ir karinio šnipinėjimo vakarų Vokietijoje. Ji palaikydavo tamprius ryšius su rytų Vokietijos „valstybės saugumo ministeriu" Wilhelm Zaiser ir su rusų žvalgybos agentais, rytų Vokietijoje.

Kai kurie areštuotųjų yra buvę Maskvoje ir dalyvavo „Pasaulio ekonominėje kanferencijoje."

Šeši areštuotieji yra iš Hamburgo, o kiti iš Dusseldorfo, Esseno, Stuttgarto, Bonnos, Coblenzo ir Muencheno. Į didžiąsias vokiečių firmas šnipams nepavykę prasiveržti, bet spėjama, kad jie galėjo turėti agentų provincijos parlamentuose.

IR VEL BEVANUI NEPAVYKO

Socialistų kongrese, Paryžiuje, buvo pasiūlyta rezoliucija, reikalaujanti „nesutoti pusiaukelėje" ir nepasitenkinti paliaubomis Korėjoje, Austrijos sutartimi ir Vokietijos laisvais rinkimais, bet *siekti visų sovietų pavergtų kraštų išlaisvinimo.* Tai rezoliucijai griežtai priešinosi britų atstovas Bevanas. Rezoliucija buvo priimta. Bevano pasiūlytoji rezoliucija, smerkianti Chiang-Kai-Sheką, taip pat buvo atmesta.

Priimtoje rezoliucijoje sakoma: „Taika niekada nebus užtikrinta, kol nebus galutinai pašalintas imperializmas ir diktatoriški rėžimai, kol visos Europos ir pasaulio tautos neturės demokratinės laisvės".

Reikia pažymėti, kad britų spauda ir BBC nepaminėjo šios rezoliucijos turinio.

POŽEMINIO TRAUKINIO NELAIMĖ

Londone susidūrė du požeminiai traukiniai. Septyni keleiviai buvo užmušti ir 27 sužeisti. Nelaimė įvyko, kai Eppingo traukinys įvažiavo į stovintį Hainoult traukinį.

Bonna. Derybose dėl saugumo oro koridoriuose iš vakarų Vokietijos į Berlyną, rusai sutiko koridorius praplėsti. Vakariečiai reikalauja, kad būtų leista jiem rytų Vokietijoje įrengti radaro stotis, kurios galėtų kontroliuoti skrendančius lėktuvus, nes yra buvę atsitikimų, kai, blogam orui esant, lėktuvai be blogos valios nuklysta iš siauro koridoriaus.

7 DIENOS

Panmunjom. Balandžio 20 d. prasideda pasikeitimas sužeistais ir seragančiais belaisviais Korėjoje.

Komunistai sutiko perduoti 600 belaisvių, sąjungininkai — 5800.

Teheranas. Grupė persų armijos karininkų įspėjo Mossadeką, kad jie su savo kareiviais kels riaušes, jei premjeras ir jo bendrai nesustabdys „nepakenčiamą veiklą".

Bonna. Otto Remeris, uždraustos neo nacių organizacijos vadas, kuris buvo nuteistas už nelegalią veiklą, pabėgo į Egiptą. Manoma, kad jis bus pakviestas Egipto karinės vadovybės patarėju.

Bonna. Netrukus bus paskirti karininkai planuojamoje Europos Armijoje Vokietijos kontingentui. Juos parinks speciali komisija, sudaryta iš ministerių, parlamento atstovų ir profesinių sąjungų atstovų. Toji komisija turės parinkti 40 generolų, 250 pulkininkų, 900 plk. leittenantų, 2000 majorų, 6300 kapitonų, 12300 jaunesniųjų karininkų. Jau yra padavę pareiškimus 20.000 savanorių. Kasdien gaunama po 300 naujų pareiškimų.

Paryžius. Manoma, kad prez. Auriol, pasibaigus jo kadencijai ateinančių metų sausio mėn., pasitrauks visiškai iš politinio gyvenimo.

Vašingtonas. Buvęs JAV karo žvalgybos leitenantas Otto Veberis prisipažino šnipinėjęs rusų naudai. Austrų kilmės Veberis, kartu su savo švogeriu Kurt Pongers, buvo kaltinamas veikęs kaip Juri Novikove, antrojo rusų ambasados Vašingtone sekretoriaus, agentas. Novikovas JAV vyriausybės buvo išvytas iš krašto.

Tokio. JAV kovos laivas „New Jersey" apšaudė komunistų uostą Chongjin, 55 mylios nuo rusų sienos. Laivyno lėktuvams padedant, uoste padaryta didelių sunaikinimų. Tuo pačiu metu kreiseris „Los Angeles" apšaudė Wonsan uostą.

Berlynas. Į vakarų Berlyną atbėgo Herr Josef Jansen, rytų Vokietijos krikščionių demokratų partijos „vakarų departamento", viršininkas.

Pusanas. Septyni šimtai sužeistų ir sergančių komunistų belaisvių, kurie turėjo būti iškeisti į sąjungininkų belaisvius, paskelbė „sėdėjimo streiką" ir atsisakė išlipti iš laivo, kuriuo jie buvo gabenami repatriacijai.

Londonas. Laukiama, kad dar šį rudenį gen. Franco lankysis Londone ir bus pakviestas įsijungti į Šiaurinio Atlanto Sutarties Organizaciją.

Bonna. Šią vasarą bus pradėta degalų tiekimo vamzdžių tinklo statyba. Tas tinklas sujungs 50 vakarų Europoje esančių Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos aerodromų. Tinklo statyba kaštuosianti apie 35 mil. svarų.

Londonas. Gauta žinia, kad į Karalienės vainikavimo proga rengiamą karo laivyno paradą, Rusija atsiunčia vieną savo naujausio tipo kreiserių „Sverdlov", vadovaujamą pirmo rango kapitono O.I. Rudanov. Iki šiol to tipo laivai buvo laikomi griežtoje paslaptyje. Jų nuotraukos nebuvo niekur paskelbtos. Spėjama, kad jie gali išvystyti 35 mazgų greitį, ginkluoti dvylika 12,6 col. patrankų. Jie yra 10.000 BRT dydžio. Tai bus antras savo didumu kreiseris, dalyvaująs parade. Didžiausias — JAV kreiseris „Baltimore" 13.600 BRT.

D. Britanija yra pakvietusi parade dalyvauti visus kraštus, su kuriais palaiko diplomatinius santykius. Per Karaliaus Jurgio VI vainikavimą Rusiją atstovavo kovos laivas „Marat".

(Ištrauka iš naujai išleisto romano „Loreta“)

Ankstybosios rudens dienos atrado Gražiną Matulaitytę jau urėdijoj.

Įstaiga buvo pačiame miestelio gale, sename aptrūnijusiame name, į kurį ji žengė su nemaža abejone. Tačiau tuoj pat ir apsiramino, nes sužinojo, kad teks viename kambaryje dirbti su raštininke ir atsargos girininku. Su raštininke Monginaite ji buvo šiek tiek pažįstama — kai kada ją susitikdavo Kaune, kur anoji lankė prekybos ir buhalterijos kursus.

Matulaitis buvo su urėdu susitaręs, kad duktė įstaigoj padirbės kasdien tiktai kelias valandas. Tačiau Gražina nenorėjo naudotis tokia privilegija. Sėdėjo ji ten kartu su kitais tarnautojais nuo ryto ligi vėlybo popiečio.

Urėdas turėjo atskirą kambarį, tačiau jo durys būdavo visuomet praviros. Sėdėjo jis ten rimtas, susikaupęs ir nuolat kažkuo užsiėmęs. Daug jis ten nerašė, tik vartinėjo kažkokius popierius ir kaikada brūkštelėdavo per juos pieštuku.

Kartas nuo karto įžengdavo jis ir raštinėn, persimesdavo vienu kitu žodžiu ir vėl pranykdavo. Tais momentais Gražina sėdėdavo nuleidusi galvą. Tyčiau buvo ji apsivertusi visokiais nuorašais, krapštėsi po jų krūvas — kad tik būtų užimta ir nereiktų turėti reikalų su įstaigos galva.

Tačiau kaikada pasitaikydavo ten ir įvairumų.

Vieną dieną urėdo įstaigon įslinko apšepęs žmogelis ir prakalbėjo:

— Aš noriu pasikalbėti su pačiu ponu.

— Prašau ten, — pamojo atsargos girininkas į urėdo kambarį.

Tačiau žmogelis vis dar nesiskubino ir sukinėjos vietoj. Tada pats urėdas žengė raštinėn ir paklausė:

— Koks reikalas tėvai?

— Aš noriu, kad niekas negirdėtų, — turėjo anasis kažkokią paslaptį.

— Kalbėk čia pat, nebijok. O iš kur esi? — vėl paklausė urėdas.

— Iš Pempynės, ponas urėdai.

— Aha, iš Pempynės. Tai kalbėk, negaišk, nes mes užimti.

— Norėjau tamstai pasakyti, kad mūsų eigulis Pilypavičia šamarliaką varo.

— O kas tai yra šamarliakas? Aš nesuprantu, kalbėk aiškiau.

— Rodos, aiškiai sakau, — užsigavo senis, — nugi ponas žinai, šamarliakas, toks gėrimas, Užraugia, išvarvina, o paskui, kad muša į galvą. Sako, valdžia neleidžia taip daryti. Tai aš dėl to ir atėjau pas poną urėdą.

— Aha, sakai šamarliaką, — leidosi urėdas į kalbą.

— Taip, ponas urėdai. Ir dar muilo akmeniuko prideda. O paskui kai prisivadina visokių vagių, daužosi per naktis, večiorus kelia, sunku ir apsakyti...

— Čia, tėvuk, ne mano reikalas, — pertraukė jį urėdas, — je. Pilypavičius taip daro, tai nueik ir pranešk policijai.

— Aš jau buvau, ale neklauso.

— O ką aš galiu padaryti, — sklaidė urėdas rankas, — jeigu neima, tai, matyt, nieko ten ir nėra.

— Kaip tai nėra, sakau, kad yra.

— Nesirūpink, tėvai, policija žino ką daro. O dabar eik namo, nes mes neturim laiko.

Žmogelis pasisuko į duris, paslinko kelius žingsnius ir kažką pagalvojęs vėl apsigrįžo:

— Aš dar prie pono urėdo.

— O ką dar?

— Ar galiu kalbėti, jei visi girdi?

— Kalbėk, kalbėk, tik ilgai nelauk.

— Norėjau tamstai pasakyti, kad ponas girininkas Muralis prie mano dukters lenda.

— Vėl kažkokius niekus sugalvojai.

— Taip, ponas urėdai, kabinėjasi ir nežinau ko nori. Man labai nepatinka tas Muralis.

— Klausyk, tėvai, ką aš tau pasakysiu, — priėjo urėdas prie senio ir paplojo jam per petį, — dėk kepurę ant galvos ir skubinkis namo. Ar supratai mane?

Tačiau senis vis dar gaišavo.

— Taip, taip, tėvai, gali jau keliauti, — pakartojo urėdas.

— O kaip čia dabar, ponas urėdai, — pakelia anasis rūsčią galvą, — ar aš taip tuščias ir išeisiu? Ar tamsta nieko nepadarysi su Pilypavičia ir Muraliu?

— Sakiau, kad nieko. Eik, tėvai, negaišink mūsų.

— Bloga valdžia, ponas urėdai. Ilgai taip negyvensim. Kituose kraštuose daug geriau. Ten nesijuokia iš biedno darbininko. Nu, pažiūrėsim, — užsismaukė senis kepurę ir išslinko, vis dar kažką murmėdamas.

TAUTINES S-GOS SEIMAS

Philadelphijoje įvyko Trečias Tautinės Sąjungos Seimas, kuriame daugiausiai dalyvavo tos organizacijos bendraminčių iš Philadelphijos, New Yorko ir Baltimorės. Suvažiavime buvo pagerbtas pirmasis T.S. pirmininkas, įtakingas respublikonų partijos veikėjas, Antanas Olis. Į šį pagerbimą atvyko gen. konsulas Budrys, LLK pirm. V. Sidzikauskas, BALF p-ko p. ein. Alena Devenienė. SLA sekr. Dr. Vinikas, Amerikos Balso atstovas kap. Labanauskas ir kit. org. atstovai

Seime apie ALT veiklą pranešimą padarė adv. A. Olis. Apie BALF A. S. Trečiokas, apie „Vilties“ veiklą „Dirvos“ redaktorius B. Gaidžiūnas. Seimui baigiantis išrinkta nauja S-gos valdyba, kurion įėjo: Dr. S. Biežis, P. Linkus, Dr. Bartkus, T. Blinstrubas.

Seimas priėmė plačią rezoliuciją, kurioje nutarta:

1) pasiūlyti, kad naujoji Sąjungos Valdyba Seimo vardu pasveikintų J.A.V-bių prezidentą D. Eisenhowerį, Valstybės Departamento Sekretorių John F. Dulles ir kovojančią Lietuvą;

2) pritarti A. L. Tarybos ryžtui stengtis, kad Kongresas atliktų Lietuvai bolševikų padarytųjų klastų tyrinėjimą, ir kad jo rezultatai būtų populiarinami plačioje J.A.V-bių visuomenėje, naudojantis dabartine J.A.V-bių vidaus politine padėtim;

3) pirminti A. L. Tarybos Vykd. Komitetui Tarybos visuotinio suvažiavimo priimtą nutarimą informuoti Tarybos narius ir lietuvių visuomenę apie Tarybos veiklą;

4) pageidauti, kad, A. L. Tarybos Vykd. Komiteto posėdžiuose nedalyvaujant kuriam jo nariui, jį galėtų pavaduoti jo antrininkas;

5) pageidauti, kad A. L. Tarybos Vykd. Komiteto pirmininkas keistųsi kas metai;

6) pritariant Balfo veiklai, pageidauti, kad jo valdyba nedarytų svarbesnių sprendimų, neatsiklausus Direktorių Tarybos;

7) pageidauti, kad Balfo Valdybos posėdžiuose nedalyvaujant kuriam jos nariui, jį galėtų pavaduoti jo antrininkas;

8) pritarti „Vilties“ draugijos atliktam darbui, pageidauti, kad Sąjungos skyriai jį remtų ir kad Sąjungos Valdyba rūpintųsi tautine spauda, ypač kreipiant dėmesį į priaugančiai kartai skiriamą spaudą;

9) skatinti visuomenę remti Lietuviškosios Enciklopedijos reikalą;

10) priminti naujajai valdybai praeito seimo nutarimus, liečiančius lietuvių kultūrinių institucijų rėmimą ir jaunimo organizavimą.

Kazys Bradunas

KŪDIKIO SAPNAS

Mano gyvenimo pirmuose
[žingsniuose
Užmigęs, nubudau žieduos.
Ir sapnas kūdikio nuskrido,
Palikęs pabučiavimus veiduos.

Ir pamiršau, ką sielai jis kalbėjo.
Ir atsiminti niekaip negaliu —
Tiktai į dangų, į žvaigždes
[pasižiūrėjęs,
Imu ilgėtis jų.

Tada tikiu, kad paskutinę mano
[valandą
Kūdikio sapnas vėl pasivaidens...
Tik bus jau po pavasario, po
[vasaros.
Jau bus ir po vėlybojo rudens.

BALANDŽIAI

Ten balandžiai tavęs nebijojo,
Tūpė ramūs tyliai ant peties.
O aš tik dabar sužinojau
Šitą paslaptį tavo širdies.

Sužinojau, ko jie nusigando
Ir išnyko mėlynėj dangaus —
Tu turėjai sielą balandžio,
O aš — tik žmogaus.

GROTGERIO „NAŠLĖ“

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELE

Antroji dalis

Gražina, išgirdusi šitame kambaryje Myliaus vardą, pajuto tokią baimę, tokią grėsmę, lyg tik dabar, saugui pasakius jai brangaus asmens pavardę, ji būtų supratusi tikrąją padėtį kieno rankose ir valioje yra atsidūrusi.

— Nejaugi anglų policija, išsivežusi Mylių, būtų perdavusi jį šiems, raudoniesiems agentams?! Kodėl šis baisus grasina jai šito žmogaus vardu? Iš kur jie žino apie Myliaus suėmimą? Kas jiems galėjo pasakyti tuos jausmus, kuriuos ji pati taip giliai paslėpusi nešiojo? Ne, ne, — svarsto Gražina, tebesėdėdama prie pianino. Tai tik ju meškerė, tai tik paprasti jų spėliojimai, kuriais jie nori dar daugiau ją įbauginti. Juk ir jie dar neturi išradę tokių aparatų, kuriais galėtų matyti visa tai, kas žmogaus širdyje ir mintyse vyksta. — Nesąmonė. — įtikinėja ji pati save ir, tarsi norėdama šį sprendimą patikslinti, atsikerta ežeplaukiui:

— Myliaus pavardę esu girdėjusi. Rodos, toks vyras buvo mūsų hostelyje. Jis dirbo metalo ar kaž kuriam kitam fabrike. Tai viskas, ką apie jį žinau... Jei jis yra jūsų agentas, tai jo pasakymų tiek pat klausysiu, kiek ir jūsų...

— Ar, išvažiuodama iš hostelio, negirdėjote, kad šis žmogus buvo suimtas britų policijos?...

— Tai ne mano reikalas. Nesidomiu, ką ir kada policija areštuoja...

— O aš, dėl bendro vaizdo, šį tą jums priminsiu... Matote, mes žinome, kad buvote susitarusi su Myliumi ateiti į repatriacijos komisiją. Tik vėliau, netikėtai, pakeitėt savo nuomonę... Užsiginate, kad šio žmogaus nepažįstate, o mes žinome, kad jūs jo prašėte palydėti iki tos vietos, iš kur turėjote važiuoti į tėvynę. Žinome, kad buvote susitikusi su juo keletą kartų, o paskutinį kartą pasimatėt kavinėje, kur pasakėt kodėl repatrijuojate ir, taip pat, kai ką daugiau... Ar mažai pažįstamam žmogui šitokie dalykai pasakojami? Sakykite, kuris mūsų esame mulkiai? — juokėsi saugas, ūmai virtęs tardytoju.

Nuo šitų žodžių Gražiną užgulė toks sunkumas, nuo kurio ji linko, tarsi tas sunkumas būtų ją laužęs pusiau. Ji jautė tą nematomą ir negirdimą pavojų, kuris ne tik ją, bet ir kitą, jai brangų asmenį, ruošėsi smaugti. Ji negalėjo nieko atsakyti, bet taip pat nenorėjo tylėti, nujausdama ore pakibusią ir artėjančią baisią grėsmę. Ir šitokioje būsenoje ji privertė save šyptelėti ir pajaciška kauke pridengti visa tai, kas jos įbaugintoje širdyje slėpėsi. Po valandėlės tylos dusliu ir sausu balsu Gražina tarė:

— Jūsų įtarimai ir prielaidos yra visiškai be pagrindo. Savo krašte žinau, jūs įtariate kiekvieną žmogų, kiekvieną praeivį, kad jis yra sąmokslininkas, kad jis kontrrevoliucionierius, tykojąs nuversti tokiomis pat priemonėmis jūsų valdžią, kuriomis patys esata į tą valdžią įkopę. Ten, pasigavę auką, jūs galite su ja padaryti taip, kaip jums patinka, kaip jums patogiau. Ten, patekusi į jūsų pinkles auka, prisipažįsta jūsų išgalvotoms nesąmonėms, prašo pasigailėti. Juk jūs pats labai gerai apie tai žinote. Čia, laisvame krašte, šito jūs niekada negalėsite padaryti. Čia ir jūs privalote skaitytis su tiesa, nors ir bandote verstis tokiomis pat provokacijomis, kuriomis laikosi jūsų kremliškas sostas. Aš nesu jokia nusikaltėlė, kurią turėtumėte teisės kankinti ir tardyti. Paleiskite mane tuoj pat! Šito aš reikalauju...

Ežeplaukis tardytojas, nekreipdamas dėmesio į jos žodžius, priėjo prie sienos ir atitraukė sunkias, rausvas užuolaidas. Už jų Gražina pamatė siauras duris. Lyg burtininko lazdelės paliestos, durys, užuolaidoms atitraukus, prasiverė pačios. Jis, stovėdamas prie durų, mostelėjo ranka, ir tuo pačiu metu Gražina išgirdo neaiškų šlamėsį naujai atrastame kambaryje. Į jos patalpą, lyg svetimomis kojomis eidamas, įslinko šešėlis, pastumėtas nematomos jėgos. Jo galva ir veidas buvo aprišti skepeta, o jo pečius dengė suvelti marškiniai. Pirmąją akimirką Gražinai atrodė, kad jis neturis rankų. Tik po valandėlės ji pamatė, kad jo rankas sutrauktos ir užpakalyje surištos. Paskui ji įėjo dar du vyrai ir, lyg žvakės, sustojo prie surištojo. Kambarį užgulė tokia sunki tyla, tarsi audros metu, žaibui blikstelėjus, būtų laukiama perkūno trenksmo.

Ežeplaukis, žiūrėdamas į Gražiną, nutraukė nuo surišto žmogaus tamsų raištį.

— Jėzau! — šūktelėjo Rindžiuvienė, įsitverdama pianino briaunos.

— Na, matote, kaip greit atpažinote šį žmogų, o prieš minutę norėjote mus suklaidinti. Negražu senų draugų išsiginti... Tik, jei jau atpažinote, — mūsų pageidavimas, — kalbėkite rusiškai. Jis taip pat moka... Priešingai, tuojau turėsiu vėl jam užrišti veidelį, — linksmai pastebėjo saugas, sukdamas ant savo rankos nurištą nuoMyliaus veido skarelę.

Nekviečiama Gražina žengė kelis žingsnius, artėdama prie keturių vyrų. Pradžioje ji negalėjo matyti Myliaus veido. Jis buvo nusisukęs į sieną, lyg slėpdamasis nuo jos. Ji vis artėjo ir, kai sustojusi, norėjo kažką pasakyti, Mylius pasisuko į ją. Gražina, pamačiusi jo veidą, aiktelėjo kimiu balsu ir rankomis užsidengė savo akis. Myliaus veidas buvo viena didelė žaizda, lyg per jį būtų daug kartų pervažiuota smailių virbalų akėčiomis. Ta akimirka jos širdyje nebuvo nei pykčio, nei pagiežos, nei apmaudo. Ją apėmė toks gailestis, toks skaudus gėlimas, ir ji pajuto, kad jos galva tokia svari, tarsi kažkas būtų ūmai supylęs šviną, o jos burnoje tokia sausra, lyg ji būtų valgiusi purų dykumos smėlį.

— Pažistate šį žmogų? — girdi ji ežeplaukio klausimą.

Bejėgiškai nuo jos veido nukrenta rankos, ir ji vėl prieš save mato Myliaus veidą, kuriame ji negali surastojo akių. Ji nori prieiti prie jo arčiau, bet vienas saugų sulaiko ją. Gražina mato pravertas, kruvinas Myliaus lūpas, kuriomis jis sunkiai įtraukia orą į plaučius. Iš jo akių ji negali suprasti, ką ji dabar į jį klausimą turėtų atsakyti: taip ar ne? Ten, jo akyse, kaip ir visame veide — viena didelė žaizda. Kuris jos žodis palengvintų jo kančią? — Kas iš jo buvo reikalaujama ir ko jis išsigynė, šitokias kančias išgyvendamas?

— Taip, aš jį pažįstu... — Sako Gražina, žiūrėdama į Mylių, lyg laukdama įvertinimo ar pasmerkimo už šį jos prisipažinimą. Tačiau jo žaizdoje ji neįžiūri jokio ženklelio. Tik lūpas jis pabandė sučiaupti, bet tuoj pat vėl jas pražioja, lyg būtų jomis palietęs karštą geležį.

— Kada Myliui pranešėt apie jūsų vyro ryšius su Semionovu? — garsiai klausiama jos.

— Nesuprantu jūsų klausimo. Aš niekad apie tai jam nesu iš viso pasakojusi, tai didžiausia nesąmonė. Jūs jį nekaltai kankinate. Jis nieko nežino. Jis nekaltas...

— Ką jis žino, — mūsų reikalas. Mes reikalaujame iš jūsų aiškaus atsakymo. Čia ne pokalbis kavinėje. Aš kartoju, kokias žinias suteikėt jam apie Semionovą? — košdamas kiekvieną žodį, pakartotinai klausia ežeplaukis.

— Aš jums jau pasakiau...

— Jūs meluojate nuo tos minutės, kai čia patekote. Mes žinome, kad išdavėt Myliui apie jūsų vyro ir draugo Semionovo ryšius. Atsakykitė, kada tai padarėt, ir kam jis turėjo apie tai pranešti?

— Apie tai nesu kalbėjusi su juo!

— Kas jums pranešė, kad Rindžius dirba su mumis?

— Jo kišenėje radau Semionovo raštelį.

— Kada perdavėt Myliui raštelio nuorašą?

— Šito aš niekada nesu padariusi. Aš viena žinojau, kad mano vyras dirba su jumis, bet niekam apie tai nesu pranešusi.

— Taip pat melas. Ar norite, akystatos su jūsų vyru?

— Man vis tiek. Aš jums sakau, kad šitas žmogus nekaltas.

— Pažiūrėsime, kaip jūs čiulbėsite už minutės!

b. d.

Ar paniekinsim pasakas?

Buvo toks straipsnis ,,Britanijos Lietuvyje" (deja, jau seniai, šių metų Nr. 1) — ,,Atsargiau su pasakomis". Jį parašė K. Valteris, kiek atsimenu, J. Kuzmionio oponentas šiame pačiame laikraštyje auklėjimo klausimais.

K. Valteris rašo, kad J. Kuzmionis idealizuojąs pasakas ir jų auklėjamąją įtaką. O K. Valteriui tai sukelią kai kurių abejonių. Ir pavaizduoja, kaip ilgais vakarais Lietuvoje sekdavę pasakas. Tai būdavusios ,,ilgos pasakos apie plėšikus, vaiduoklius, dvasias, velnius ir jų išdaigas, slibinus..." Ir čia pat autorius prideda, kad pastalėje kojų laikyti nedrįsdavęs, sutemus krūmą dideliu ratu aplenkdavęs, o sapne matydavęs ,,visas girdėtas baisenybes iš karto".

Norėčiau paklausti: o tie vaikai, kurie skaito comic'us, ar baisių sapnų nesapnuoja? Prisižiūrėję kaubojiškų filmų, kur mušas, pešas, smaugia, karia, šaudo, bado, degina, sprogdina, vagia, plėšia, apgaudinėja, latrauja ir taip toliau, ir taip toliau — ar tokių baisybių prisižiūrėję vaikai baisių sapnų nesapnuoja, pro krūmą ir dieną, saulei šviečiant, praeiti nebijo? Tokie vaikai, filmų pamokyti, ir patys visokių baisybių išdarinėja. O tie filmų ,,pamokymai", vaikų nesuprasti, gali ir labai liūdnų pasėkų sudaryti. Taip antai vienoje stovykloje mokytoja kartą užtiko tris mažamečius vaikus, vaidinančius peilių metikus: du, prisirišę trečią prie medžio, jau besitaikstą mesti peilį, kad tas įsmigtų anam pro nosį į medį. O kur dar kitokios panašių ,,teatralų" išdaigos! Ar nepasiskaitom Amerikos laikraščiuose!..

O, rodos, neteks ir dėl to ginčytis, kad matytas ir girdėtas dalykas didesnį daro įspūdį, nekaip tiktai girdėtas ar skaitytas. Taigi žiaurūs filmai daug pavojingesni už pasakas, o čia vaikai, rodos, visuose kontinentuose turi didžiausią laisvę.

Stabtelkime valandėlę ties pasakomis. Kas jos tokios?

Pasaka, trumpai tariant, yra toks fantastinis pasakojimas. kur grumiasi tarp savęs dvi šalys, dažniausiai gėris ir blogis. Ir ta pusė, kuri grumiasi už gėrį, paprastai visada laimi. O jei kada ir nelaimi, tai klausytojo ar skaitytojo simpatijos, be jokios abejonės, lieka gėrio pusėje. Prisiminkime pasaką ,,Teisybė ir Neteisybė". Neteisybė Teisybei abi akis išgręžė iš kaktos ir, savo ,,kovą" laimėjusi, Teisybę visai aklą paleido vakščioti po pasaulį, vadinas, Neteisybė nugalėjo aną, laimėjo savo. Tačiau klausytojas ar skaitytojos, kad ir mažiausias vaikas, liekasi Teisybės pusėje. Taip jau pasakos siužetas nupintas.

Ir visos liaudies pasakos panašiai kalba.

Paimkim labai žiaurią pasaką apie Jakamėlį. Ragana tą vargdienį vaiką pasigauna ir nori iškepti. Pakūrusi ugnį, palieka namie savo dukterį, kad ta pakištų Jakamėlį po krosnia, kai baigs kūrentis. Bet Jakamėlis per savo gudrumą pačią raganėlę pašauja po krosnia.

Maži vaikai, be abejo, labai susijaudinę klausosi tos pasakos. Bet ir kombinuoja jie savo mintimis, kaip išsisukus iš raganos nagų ir kaip nepatekus į krosnį, kai raganėlė pasilieka viena.

Pasakose daug keblių situacijų, iš kurių herojus (teigiamasis veikėjas) stengiasi išsivaduoti. Su juo drauge ,,kombinuoja" ir mažasis klausytojas. Argi ponas Valteris neatsimena, argi pats ,,nekombinavo"? Dėl to, šalia visų baisybių ir žiaurybių, ar nėra ir pamokymo vaikui, kaip turėtų ir realiame gyvenime išsisukti iš keblios padėties?.

Kaip išvengti, kad vaikas nežinotų ir nematytų automobilių ir kitų mašinų katastrofų, kur baisiai sužalojami žmonės ir maži vaikai, neretai per girto šoferio kaltę? Juk taip pat žiauru! Kaip išvengti, kad vaikas nežinotų ir nematytų gaisro su baisiais jo padariniais, žmogžudysčių, apiplėšimų, netikėto šuns užpuolimo, baisių ligonių, sukčių, apgavikų, net klastingo draugo?

O apie velnius ir piktąsias dvasias kalba bažnyčia, Šventasis raštas. Ir kunigai per pamokslus kalba, kartais labai gyvai pavaizduodami velnių darbus ir pragarą. Ar ne tokia pat prasme kalba ir pasakos?

Saugokim vaiką nuo ,,falšyvos" ir žiaurios tikrovės, bet ne nuo pasakos. O ir tos tikrovės, sakau, sunku išsisaugoti, bent reikia apie ją vaikui paaiškinti. Visko pasitaiko begyvenant, tai apie viską pravartu ir žinoti. O tas žinojimas turi būti ir tam tikros kritikos perimtas.

Vienas senas pedagogas sykį papasakojo įdomų bandymą. Jis auginо du berniukus ir slėpė nuo juodviejų visas blogybes. Taip kalbėjo ir darė, lyg nieko pikto šiame pasaulyje nebūtų. Taip buvo susitarta tėvo ir motinos. Net savo skurdą tėvai dengė nuo vaikų, patys save labai skriausdami, o vaikus tenkindami. Vieną kartą kaimyno vaikas pavadino vieną iš tuodviejų berniukų pasivaikščioti. Berniukas paklausė ir išėjo. O anas nusivedė berniuką kažin kur į miestą ir pats pabėgo. Berniukas klaidžiojo klaidžiojo ir nerado savo namų. Atėjo vakaras, ir jis, iš baimės ir šalčio drebėdamas, susigūžė kur kamputyje prie tvoros ir gūžo. Pamatė praeiviai, pakalbino — nesusikalba. (Tai buvo Maskvos mieste. Vaikas rusiškai dar nemokėjo.) Policija paėmė į nuovadą. Tėvas ėmė telefonuoti į visas nuovadas ir rado berniuką. Dabar tasai pedagogas, jau senas būdamas, įsitikino, kad gyvenimo perdaug gražinti nereikia.

Taip ir pasakų nereikia perdaug gražinti. Tiktai, žinoma, ir be jokios atrankos negalima jų duoti vaikui. Būtinai reikia atsižvelgti ir į amžių. Ogi pasakų juk turim vairių įvairiausių ir daugiau patogesnių, nekaip apie velnius ir plėšikus.

Gal net juokingi truputį tie pono Valterio paminėtieji mokslininkai (?) kurie, sako, ,,smerkia net pasakojimą vaikams apie Kalėdų senelio ar Velykų zuikio buvimą... Į tą abejonę atsakys viena penkerių metų mergaitė.

Vienas neturtingos našlės sūnus kątik pabaigė Vasario 16 Gimnazijos pirmąją klasę. Rimtas berniukas, labai geras mokinys. Per Kalėdas jam teko suvaidinti namie Kalėdų senį. Motina liepė, nes jų menką kampelį iš kažin kur nelankė Kalėdų senis. Berniukas apsitaisė tuo seniu ir su motinos paruoštomis dovanomis nuėjo aplankyti mažos mergaitės, savo paties penkerių metų sesutės. Mergaitė rimtai išklausė ,,senelio" kalbos, peržvelgė jį visą nuo galvos iki kojų, priėmė dovanas, taip pat rimtai padėkojo ir drauge su motina vėl išleido ,,senelį". O kai vienudvi su motina pasiliko ji pasakė motinai: ,,Juokingas tas Gerdas! Nemokėjo nė apsitaisyti: aš jį iš batų pažinau!" (Gerdas — sutrumpintas berniuko vardas.)

Ar jūs manote, kad vaikai labai tiki pasakomis? Jie žaidžia. Jie svajoja, kaip ir dideli žmonės. Vieną sykį penkerių ar šešerių metų mano duktė prašė nesakyti, kad nėra Velykų bobutės. O dar kiek vėliau pasisakė, kad ji nenorinti užaugti, nes gaila esą mažytės (mažo amžiaus), gaila lokiuko ir kitų žaisliukų, su kuriais ji žaidė.

Taigi negriaukim vaikų tikėjimo ir vaikų svajonės. Tegu jie žaidžia, tegu svajoja. Tegu ir pasakų klausosi, tegu jų ir skaito. Tenesie tiktai didesnių gadintojų, o pasakos jų nesugadins, kaip nesugadino ir mūsų protėvių: ir visokių pasakų būdavo prisiklausę, ir drąsos turėjo milžiniškos, kad net su lokiais giriose grumdavos ir karo laukuose būdavo nepagąsdinami.

Kur gimė ir plito mūsų pasakos? Kaime. O kas galėtų pasakyti, kad mūsų kaimiečiai buvo bailiai? Ar ne didesni bailiai augo civilizuotose aplinkumose, miestuose, kur menkai tegirdi vaikai pasakų, o tie margos ir nenatūralios tikrovės? Ką pati tauta yra davusi savo vaikams, to nereikėtų vengti, tik mokėkim pasinaudoti.

A. Giedrius.

LIETUVIŲ SASKRYDIS

Šiais metais sukanka 700 metų, kai lietuvių gentis ir kunigaikštijas sujungęs Mindaugas, apvainikuotas Lietuvos Karaliumi. Tai pirmasis istorijai žinomas Lietuvos karalius. Tokios sukakties proga Liet. Tautinės Sąjungos Centro Valdyba nutarė suruošti lietuvių sąskrydį Washingtone. Posėdžiai prasidės šeštadienį, birželio 20 d. Sąskrydis užsitęs 2 dienas. Tuo pačiu laiku bus taip pat minima ir baisiojo birželio įvykiai.

KAIP PRIES 100 METU SKRIDO ŽEMAITIS

Vaclovas Biržiškas

Pirmoji oro kelionė Lietuvoje buvo atlikta tūlo svetimtaučio Robertsono, kuris 1809 m. sausio 25 d. Vilniuje pakilo į orą bene vandeniliu pripūsta puksle—balionu. Apie pusvalandį ore išsilaikęs, jis čia pat Vilniuje laimingai nusileido, kada pukslė išdūsavo visą savo krovinį. Šis skridimas didesnio įspūdžio nebuvo žmonėms padaręs, nes ir patį skridimą mažai kas sekė, tačiau kai kam, paskaičiusiam apie tai vietinio laikraščio pranešimą, atgaivino tūkstančių metų gyvą daugelio žmonių svajonę atitrūkti nuo žemės paviršiaus ir pamėginti paskraidyti jau ne kokia pūsle, bet taip, kaip paukščiai skraido.

Vienas tokių svajotojų buvo smulkusis žemaičių bajorėlis Aleksandras Griškevičius. Kiek nusimanęs mechanikoje ir fizikoje, jis rinkdavo iš visur žinias apie skraidymo bandymus, kurių tuo laiku jau nemaža daryta įvairiuose vakarų Europos vietose, nors iš tų bandymų dar nieko rimto neišeidavo. Tai ir Griškevičius sugalvojo jais pasekt ir pagiminti savo lakiojimo mašiną.

1851 nedidelę, 56 pusl. knygutę, kurią užvardijo lenkiškai ,,Parolot Žmudzina, t. y. Žemaičio Garalėkis". Pačioje knygutėje jis faktiškai apie savo ,,išradimą" nieko beveik nerašo, tik mini įvairius kitur atliktus bandymus pakilti į orą sunkesniu už orą aparatu. Bet knygutės pabaigoje jis pridėjo ir savo sugalvoto ,,garalėkio" brėžinį. Nors ir šis brėžinys buvo gan primityviškai atliktas, bet jame ir kiekvienam nespecialistui puola į akis, kad čia jau turima visus svarbiausius vėlesniųjų lėktuvų elementus. Griškevičiaus ,,garalėkio brėžiny yra ir sparnai ir ratai išsibėgimui, uodega ir sraigtas-vairas. Bet kaip gi šį visą aparatą iš vietos išjudinti? Tuo laiku dabartiniai varikliai dar nebuvo žinomi, o ir garo mašinos dar nebuvo pasaulio visuotinai nukariavusios, nors jau ir Lietuvoje buvo kilę projektai pravesti geležinkelį, pvz., nuo Jurbarko į Liepojaus uostą, kad tuo būdu sujungti Nemuną su jūra, aplenkiant Prūsus. Griškevičius ir siūlė ant jo aparato pastatyti garo mašiną, kuri ir privestų jį judėti ir lėkti. Nuo tos garo mašinos jis ir savo aparatą pavadino garalėkiu.

Po daugelio metų šią knygutę gavus į rankas ir ją visą paskaičius, buvo susidaręs įspūdis, kad ir čia turima reikalo su vienu daugybės svajotojų, fantazierių. Tačiau vėliau paaiškėjo, kad Griškevičius vis dėlto ne tik buvo savo garalėkį nubrėžęs, bet ir jį sukonstruavęs ir net išbandęs.

Apie tai prieš kelias dešimts metu buvo papasakojęs žymusis, daugiausia Galicijoje gyvenęs, lenkų mokslininkas antropologas, mokslų akademijos narys, prof. Talko Hryncevičius. Savo spausdintuose atsiminimuose jis patiekia kiek iš kur nežinomų faktų apie Griškevičių ir jo išradimą. Mat, pats Talko Hryncevičius buvo gimęs Ilguvoje, netoli Kauno, o savo jaunas dienas buvo praleidęs Kaune ir kai kurie senieji Kauno gyventojai jam štai ką buvo apie Griškevičiaus išradimą papasakoję:

Pasirodė, kad Griškevičius buvo ne tik aną knygutę parašęs, bet sulig savo brežiniais ir tokį aparatą pagaminęs. Norėdamas jį išbandyti ir kartu žmonėms parodyti, jis vieno didelio Kauno jomarko metu staiga pakilo į orą ir lėkė prie pat žemės per galvas visų jomarkininkų. Tokiam neregėtam milžiniškam paukščiui pasirodžius, nusigando pamatę jį žmonės ir ypač gyvuliai. Pasibaidę arklaii pradėjo sklaidytis į visas puses ir ne tik visą jomarką išvaikė, bet ir daugeli žmonių sužeidė.

Apie tai išgirdęs Kauno gubernatorius įsakė tuojau tvarkos ardytoją suimti ir ištremti į Sibirą. Norėdama savo vyrą nuo ištrėmimo išgelbėti ir visus nusikaltimo įrodymus paslėpti, Griškevičiaus žmona, šiam su savo aparatu namo sugrįžus, pasiėmė kirvį ir visą aparatą sukapojo, o paskiau ir sudegino.

Nepavyko rasti medžiagos apie tai, koks iš tikro buvo Griškevičiaus likimas, bet yra tikrai žinoma,

(nukelta į psl. 4)

KALEJIMAS IR TAIKOS BALANDZIAI

J. KUZMIONIS

(Tęsinys)

DVIKOVOS PRADŽIA

Ulrichas ir Višinskis atrodė nepatenkinti. Tai nebuvo tas, ko jie norėjo. Buvo svarbu, kad Bucharinas atrodytų ne kaip teoretikas, bet kaip kriminalistas. Dabar gi jis išdėstė ekonominę ir politinę teoriją, kuri daugeliui piliečių galėjo pasirodyti gera.

Pagaliau nebuvo girdėta, kad kalinys valstybės teisme skelbtų savo opoziciją Stalino politikai, kadangi jis priėjęs išvadą, jog ji buvusi bloga.

Supykęs Višinskis šokosi klausinėti apie špionažą. Bucharinas buvo Austrijoje 1912 ir 1913 metais. Ar jis nesuėjęs į sąlytį su Austrijos policija? Ar jie neužangažavę jo žvalgybai? Atsakas buvo taiklus, kaip kulka:

— Mano vienintėlis sąlytis su Austrijos policija buo tada, kai jie uždarė mane kalėjime kaip revoliucionierių.

Vėl jis grįžo įsavo politikos teoriją.

Kai teismo posėdis vėlai naktį buvo nutrauktas, Višinskis padarė labai mažą pažangą norima kryptimi.

Sekanti diena — kovo 6 — buvo Poilsio diena. Teismas turėjo 24 valandas parengti Buchariną tolimesniam apklausinėjimui.

Tačiau kai kovo 7 d. teismas buvo tęsiamas toliau, Bucharinas, nors atrodė pavargęs, laikėsi kietai kaip ir anksčiau. Jo taktika keitėsi. Į kai kuriuos kaltinimus jis atsakė, kad, nors apie juos jis neži, nąs, bet imąs atsakomybę ,,Bloko" vardu. Prie kitų jis visai neprisipažino, nors patikino, kad, einant jo teorijos logika, jis būtų jas padaręs ir dėl to prisipažįstąs, jei tai sudaro prokurorui malonumą. Kartais, naudodamas puikią savo iškalba, kaišiojo kuolus į visus argumentus, naudodamas tokius išsireiškimus, kaip: *nesąmonė* ar *absurdas*. Atskirais atvejais jis nė nemanė nusileisti.

Jis atsisakė prisipažinti, kad kada nors būtų planavęs nužudyti Leniną; kad būtų buvęs kurios nors svetimos valstybės šnipu; kad būtų planavęs mažinti Sovietų Sąjunga metu atidaryti frontą vokiečiams...

Višinskis mėgino argumentuoti. Jis mėgino blefuoti ir taikė kiekvieną šunadvokačio triuką. Tačiau Bucharinas buvo tvirtas. Višinskis dar kartą paklausinėjo kitus kalinius, ištraukdamas iš jų baisiausius kaltinimus. Bucharinas laisvai vienus nuginčyjo, kitus atmetė kaip provokacijos agentus, dar kitus pats apklausinėjo, greitai įrodydamas jų melą.

RIKOVO PAGALBA

Tada Višinskis pašaukė Rikovą, gerą Bucharino draugą ir sąjungininką, dargi ,,Bloko" bendralyderį.

— Be abejo, jūs neteigsite, kad jūsų geras draugas Rikovas būtų provokacijos agentas, — triumfuodamas pasakė.

Buvęs Liaudies Komisarų Tarybos pirmininkas, Lenino įpėdinis, Molotovo pirmtakūnas Rikovas, kildamas nuo suolo atrodė patetiška figūra: liesas, įsmukusiais pečiais, truputį svyruojąs, paraudusia nosimi ir užgesusiomis akimis. Jo apšepusi barzda be pertraukos judėjo, kai jis dairėsi aplinkui. Visą laiką labai mėgęs pertraukti stiprų likerį, dabar jis atrodė visai supliuškęs.

Pakliuvęs į apklausinėjimo ugnį, jis sakė viską, kas iš jo buvo reikalaujama. Tačiau ir dabar Bucharinas nenusileido, kad net vargšas Rikovas pradėjo sekti jo pavyzdžiu, atsisakydamas išduoti bent savo draugą.

Tačiau Višinskis vėl ir vėl skirtingais pretekstais stengėsi įrodyti šnipinėjimą. Bet kokia kaina turėjo būti įrodyta, kad suimtasis yra kriminalistas, papirktas kitų valstybių. Nepajudinamas Bucharinas ir toliau aiškino savo teoriją, pagal kurią jis elgęsis, ir toliau neprisipažindamas prie jam daromų kaltinimų.

— Ir taip jūs tariatės esąs ideologas? — pasakė Višinskis.

— Taip, — atsakė Bucharinas. — Aš manau, jums geriau patiktų, jei prisipažinčiau buvęs seklys, bet tokiu aš nebuvau.

KAIP SU LENINU?

Višinskio didžiausias uždavinys buvo įrodyti, kad Bucharinas 1918 m. planavo nužudyti Leniną. Jei jam tai pavyktų, nieko daugiau nereikėtų. Apkaltintasis būtų galutinai ir neatšaukiamai apjuodintas. Legenda apie jo draugystę su didžiuoju vadu būtų visiškai sugriauta. Jis būtų apšauktas išdavikų vadu, Judu.

Tačiau, nors apklausinėjimas truko daugelį valandų, Bucharinas nerodė jokio svyravimo. Priešingai, — jis kaip tik atrodė esąs geriausioje formoje.

1917 ir 1918 metai sudarė revoliucijos herojiškiausį laikotarpį. Stalinas ir Molotovas palyginti buvo nežinomos žuvys, o apie Višinskį niekas negirdėjo. Dabar vėl viskas kartojosi. Čia jis buvo kelyje, kuriame niekas negalėjo juo sekti. Autoritetingai jis pavaizdavo bolševikų, menševikų, socialrevoliucionierių ir kairiojo sparno komunistų tarpusavio santykius; be to, intrygas, spąstus. Atvaizdavo taip, kaip niekas iš gyvų nebūtų galėjęs padaryti, nes pats visur vaidino pagrindinį vaidmenį.

Niekas iš gyvųjų... Jeigu būtų norima išgelbėti padėtį, būtų reikėję liudininkus prikelti iš numirusiųjų. Tartum magikas, ištraukiąs zuikį iš po skrybėlės, Višinskis juos pajudino.

— Gal bus man leista — jis pasakė — pašaukti liudininkais kairiojo sparno komunistus — Jakovlevą, Osinskį ir Mancevą ir kairiojo sparno socialrevoliucionierius Kareliną ir Kamkovą.

Trijų kairiojo sparno komunistų išnykimas iš viešumos buvo palyginti nesenas, tačiau net 20 metų nieko nebuvo girdėti apie socialrevoliucionierius. Ju priminimas buvo panašus į carinio policijos vaoo prikėlimą iš numirusiųjų.

NAUJI LIUDININKAI

Vienas po kito jie pasirodė. Jų kūnai buvo apdengti paprastais mėlynais rūbais, panaudotais ta proga, jų veidai buvo išblyškę kaip numirėlių. Ypatingai Karelinas atrodė, tarsi būtų seniai miręs.

— Visai kitoks, negu buvo, — pabrėžė Bucharinas su vos pastebima ironiją ,kai buvo paklaustas, ar jį pažįsta.

Pradedant moterimi Jakovleva, menka figūra mėlyname apsiauste, jie visi paliudijo, kas iš jų buvo reikalaujama, tyliu, betoniniu balsu. 1918 m. buvęs suokalbis nužudyti Leniną, Staliną ir Sverdlovą. Ir kairiojo sparno komunistai, ir socialrevoliucionieriai bendradarbiavę kartu. Bucharinas, kaip kairiojo sparno komunistų vadas, buvęs iniciatorius.

Bucharinas paprašė teisės apklausinėti liudininkus ir visų nustebimui leidimą gavo. Netrukus jis dominavo scenoje. Jo klausimai judino kelis nemalonius dalykus: ar ne tiesa, kad jis buvo Petrapilyje, bet ne Maskvoje, tuo metu, kai įvyko suokalbis? Kad socialrevoliucionieriai, su kuriais būk tai jis glaudžiai bendradarbiavęs, buvo pasikėsinę prieš jį?

Višinskis visaip stengėsi jį pertraukti, bet Bucharinas buvo nepajudinamas. Jeigu buvo tikrai reikalinga taip rūpestingai išnagrinėti kiekvieno politinę praeitį, ar nevertėtų pažymėti, kad tokie valstybės vyrai, kaip Menčinskis, Kuibiševas ir Jaroslavskis, tuo metu buvo menševikai? — klausė jis. — Taipgi ir kiti...

Taipgi ir kiti. Višinskio normali veido išraiška aiškiai pasikeitė. Jis pats buvo menševikas ir nemėgo, kad tai būtų priminta. Tai iš tikrųjų nebuvo sveika. Ar jo pozicija tarp kitko buvo saugi? Ar ne Jagoda vadovavo parengiant Bucharino ir Rikovo bylą, kad paskum pats su jais atsidurtų tame pačiame koltinamųjų suole? Taip galėjo atsitikti ir kiekvienam kitam.

Tačiau diena baigėsi. Višinskis gale dar kartą paklausė Buchariną, ar, akivaizdoje liudininkų tvirtinimo, vis dar priešinasi nerengęs sąmokslo prieš Leniną. Trumpai drūtai atsakė — neprisipažįstąs; ką liudininkai sakė, buvęs melas.

Visiems buvo aišku, kad kalinys moraliai laimėjo.

Posėdis buvo atidėtas ir kaliniai vienas paskui kitą kaip šešėliai išslinko iš salės.

Enkavedistas Jagoda

Bus daugiau

EUROPOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

VOKIETIJA

STUTTGARDAS

Kovo 29 d. Stuttgarto priemestyje, Steinhaldenfeldo bažnyčioje. buvo lietuviams katalikams pamaldos, laikomos kun. A. Butkaus. Po pamaldų parapijos salėje įvyko apylinkės lietuvių susirinkimas. Bendraisiais reikalais pranešė M. Jauniškis ir inž. Prosinskis, o šalpos reikalu šalpos komisijos pirmininkas A. Skeivelas.

Ryšium su didžiojo lietuvio, Mažosios Lietuvos atgimimo dvasios gaivintojo Dr. Viliaus Storastos - Vydūno mirtimi buvo surengtas kuklus minėjimas. L. Skeivelienė papasakojo apie Vydūno gyvenimą ir darbus, paskaitė porą charekteringesnių jo raštų ištraukų.

Po susirinkimo buvo dalinama šiomis dienomis gauta didesnė BALFo drabužių ir apavo siunta. Ligonys ir kiti labiausiai paramos reikalingi buvo sušelpti pinigais. Pakeliui yra riebalų siunta. Apylinkės mokyklinio amžiaus vaikų tautinio auklėjimo darbo pradžiai šalpos komisija paskyrė 40 DM.

Atsikėlus būreliui lietuvių gyventi į naujai pastatytus butus Steinhaldenfelde, stengiamasi palaikyti gerus santykius su vietos katalikų parapija. Klebonui, kun. Ruf, lietuvių bendruomenės ir valdybos vardu nuoširdžiai padėkota už Vasario 16 d. proga suruoštas pamaldas. Vikarui, kun. Josef Lampheimer, vardinių proga, įteikta puokštė gėlių. Tuo norėta išreikšti kuklią padėką už mums rodomą palankumą ir malonų leidimą naudotis bažnyčia pamaldoms ir parapijos sale susirinkimams.

Aktyvus bendruomenės narys. valdybos įgaliotinis Esslingene, J. Timpa, prieš Velykas su šeima emigravo į Kanadą.

LIETUVIS IŠRADĖJAS

— Vokiečių patentų įstaigoje 1951 m. rugpiūčio 24 d. teisininko A. Žarskaus įregistruotas išradimas ,,Universalpersonen Wagen" š. m. kovo 5 d. buvo priimtas ir vokiečių ,,Patentblatte" paskelbtas.

Viena Fordo automobilių vokiečių firma tuo išradimu susidomėjo ir jau veda pasitarimus.

UŽTARIA PABĖGĖLIUS

— Vokiečių pabėgėlių ministerija praneša, kad Olandijos karalienė Juliana per savo vyrą, princą Bernhardą, JAV prezidentui Eisenhoveriui įteikė raštą, kuriame prezidentas raginamas imtis iniciatyvos pabėgėlių problemai išspręsti.

Karalienė Juliana jau 1951 m. kreipėsi į prezidentą Trumaną, pranėydama daryti žygių ,,šią žaizdą, kuri gali pasidaryti grėsmingu politiniu pavojum, iš žmonijos pašalinti". Prezidentas Trumanas šį kreipimąsi buvo priėmęs palankiai, tačiau tuo metu negalėjęs jokių pozityvių sprendimų padaryti, kol nebuvo pakankamai tuo reikalu patyrimo. 1951 m. spalio mėn. buvo tik įkurta tarpvalstybinė emigracijos organizacija, tačiau visų pabėgėlių ir tremtinių įkurdinimas dar nėra atliktas. Tikimasi, kad prezidentas Eisenhoveris skirs tam reikalui didesnio dėmesio.

10.000 PABĖGĖLIŲ

Nors sovietinė propaganda nėrėsi iš kailio, žadėdama auksinį gyvenimą jos užimtuose kraštuose, tačiau niekas šitokiems pažadams netiki ir visi, kas tik gali, bėga iš ,,rojaus". Per pirmąją balandžio mėn. savaitę iš ryt. Vokietijons pabėgo į Vakarus 10.000 vokiečių.

(atkelta iš psl. 3)

kad jis daugiau jau naujų bandymų oran pakilti nedarė ir tuo būdu Lietuvos ,,aviacija" daugiau kaip 50 metų visiškai apmirė. Žinoma. vargu ar šis Griškevičiaus išradimas būtų galėjęs praktiškai išsivystyti, tačiau jis mums rodo, kad ir šioje, grynai technikos, srityje ir lietuviai būtų galėję gal ne mažiau už kitus nuveikti, jei anais laikais būtų kitos politinės sąlygos.

(,,*Darbas*")

LIETUVIAI!

Vasario 16 Gimnazija pradeda ketvirtuosius mokslo metus. Pasaulio lietuviai, kurių aukomis ji išlaikoma, gali didžiuotis. Reta tauta tremtyje pasirodė tokia sąmoninga, kad taip, kaip mes, giliai įvertintų tautinio švietimo reikšmę, ir tokia solidari ir organizuota, kad pajėgtų pastoviai telkti lėšas gimnazijai išlaikyti.

Šiais metais Jūs mokslinate ir aprūpinate Vasario 16 Gimnazijoje šimtą septyniasdešimt vaikų, kad su laiku tas jaunimas, tvirtas dvasia ir kūnu, stotų į darbą už Lietuvą, mūsų Tėvynę.

Aplinkybės dabar verčia susirūpinti gimnazijai pastoge.

Dabartinės patalpos kareivinėse, eilę metų netaisytos, yra tokios prastos ir ankštos, kad būtų žala jose toliau vaikus laikyti. Netinkama gimnazijai ir pati vieta. Antra vertus, atsikurianti vokiečių armija kiekvienu metu gali kareivinių pareikalauti sau ir gimnazija visai netektų pastogės. Dėl pastarosios priežasties nebūtų prasmės dabartinių patalpų remontuoti, nes reikėtų išleisti daug pinigo, nežinant kaip ilgai tektų tomis patalpomis naudotis.

Mūsų visos pastangos gauti iš vokiečių tinkamesnes gimnazijai patalpas buvo bergždžios. Kad trejų metų gimnazijos darbas ir Jūsų aukos nebūtų veltui, išeitis tebuvo arba patiems gimnaziją statytis arba įsigyti jau gatavus namus. Jei ir būtų mūsų tarpe galvojančių, kad gimnazija su laiku turės užsidaryti, toks pastatas visuomet būtų panaudotinas ir kitiems naudingiems reikalams, pav., lietuvių senelių ir invalidų prieglaudai, kaip kad turi įsirengę latviai, ar pan. Ir Lietuvos valstybei atsikūrus, tas turtas jai būtų naudingas.

Ilgai jieškojus, pagaliau pavyko rasti gimnazijai ir bendrabučiui tinkamus rūmus prie Mannheimo — Heidelbergo. Kadangi jie yra ne pa ties miesto ribose, tai ir eventualaus karo atveju mažiau pavojaus, kad jie nukentėtų. Namai kaštuoja 200.000 markių ir apie 100.000 markių reikalinga jų remontui ir pertvarkymui. Taigi, iš viso 300.000 markių arba 75.000 dolerių, kuriuos mums reikia metų bėgyje sumokėti. Namų pirkimo sutartis jau pasirašyta. Turint galvoje, kad naujos gimnazijos pastatymas kaštuotų per vieną milijoną markių, kaina, palyginti, nėra didelė.

TAUTIEČIAI! Mes kviečiame Jus į šią didelę talką. Mes prašome visų lietuviškų organizacijų paramos. Vasario 16 Gimnaziją sukūrę, pasiryžę ją išlaikyti, nesustokime pusiaukelėje. Sutelkime reikalingas lėšas ir baikime tą lietuvybės paminklą, kuris visam pasauliui liudys mūsų tvirtą tikėjimą į šviesią Letuvos ateitį, kuriai mes dirbame ruošiamės.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba
Pas.: Pr. Zundė, E. Simonaitis. J. Lukosius, A. Venclauskas, E. Žilius.

VASARIO 16 GIMNAZIJA BAIGE MOKSLO METUS

Š. m. kovo 31 d. Vasario 16 Gimnazija baigė mokslo metus. Tą dieną iš ryto įvyko pamaldos, pokurių klasių auklėtojai išdalino mokiniams klasių baigimo pažymėjimus. Vėliau gimnazijos salėje susirinko visi mokiniai, mokytojai ir atvykusieji iškilmes svečiai iš stovyklos ir tolimesnių vietovių.

Gimnazijos direktorius A. Giedraitis padarė pranešimą, iš kurio paaiškėjo, kad gimnazija su parengiamąja klase šiais mokslo metais lankė 156 mokiniai. Padidėjus mokinių skaičiui, bendrabučio patalpos pasidarė per ankštos. Nuo ateinančių mokslo metų mokinių dar padaugės, nes jau dabar paduota per 20 prašymų. Kyla problema, kaip reikės visus mokinius sutalpinti, nes jau ir dabar teko bendrabutyje įrengti dviejų augštų lovas. Išleidžiamųjų egzaminų šiais metais nebuvo, nes vokiečių vyriausybė visose gimnazijose įvedė dar vieną - devintą - klasę. Mokinių mokslo pažangumas buvo gana augštas. Antriems mokslo metams buvo paliktas tik vienas mokinys. Geriausias mokinys gimnazijoje pasirodė Vytautas Reitneris. Medžiaginė gimnazijos padėtis taip pat sustiprėjo, — gimnazija pajėgia pajamas ir išlaidas subalansuoti. Už tai ji yra didžiai dėkinga savo gausiems rėmėjams.

Po pranešimo, direktorius perskaitė PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininko Pr. Zundės sveikinimą Vasario 16 Gimnazijai (žemiau dedamas ištisai).

Į baigimo iškilmes atvykęs Krašto Valdybos švietimo inspektorius A. Venclauskas geriausiai baigusiems klasių kursą mokiniams įteikė dovanėles — knygas su atitinkamais užrašais. Savo kalboje pasveikino visus baigusiuosius, padėkojo mokytojams už darbą ir pasidžiaugė gražiais darbo vaisiais. Priminė, kad visame laisvąjame pasaulyje išsisklaidę lietuviai, nuoširdžiai remdami gimnaziją, tikisi iš jos taip pat nuoširdaus darbo, tikisi, kad gimnazija paruoš tinkamus darbininkus išlaisvintai Lietuvai. Matosi, kad gimnazija tuo keliu eina, ir jos rėmėjų viltys bus pateisintos.

Aktas buvo baigtas Tautos Himnu. Mokiniai išsiskirstė, kad balandžio 14 d. pradėtų naujuosius mokslo metus.

MIELI MOKYTOJAI IR MOKSLEIVIAI!

PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininko Pr. Zundės žodis Vasario 16 Gimnazijai tre...čiuosius mokslo metus užbaigus.

Dar Lietuvoję mokslo metų pabaiga gimnazijoje mums, moksleiviams, visuomet būdavo didelė šventė. Amerikiečių kariuomenėje yra paprotys kariams už kiekvienus fronte praleistus metus prisegti po vieną žvaigždutę. Mums, kovojusiems logaritmų, priegaidžių, silogizmų ir kitokiuose frontuose, gaila, žvaigždučių nesegdavo, bet tą dieną mes jausdavomės taip pat, kaip tie kariai. Ir jei ant mūsų krūtinių jų nematydavai ,tai širdyse žvaigždutės tikrai buvo. Po smagių atostogų — nauji mokslo metai, nauja žvaigždutė prieš akis. Juo daugiau jų surenki, tuo tvirčiau žengi gyvenimo keliu.

Kiekviena Vasario 16 vardo tremties gimnazijos mokslo metų pabaiga yra ne tik šios gimnazijos mokinių ir auklėtojų šventė, bet ir visų lietuvių, tiek Vokietijoje, tiek kituose pasaulio kraštuose. Viena, dėl to, kad toji diena mums primena, koks gražus jaunimo būrys, čia auklėjamas ir mokslinamas Lietuvai, ruošiasi darbui už Tėvynę. O jaunų jėgų tame darbe mums labai reikalinga. Antra, toji diena yra visų lietuvių tremtinių solidarumo šventė. Kad Vasario 16 Gimnazija buvo įsteigta, kad ji, viso pasaulio lietuvių aukomis išlaikoma, baigia šiandien savo trečiuosius mokslo metus, yra įrodymas, jog, pasiryžę, mes galime ir didžiausius sunkumus įveikti. Taip pat tai yra įrodymas, kad bendruose lietuviškuose reikaluose mes mokame sutartinai veikti ir savo užsibrėžto tikslo siekti ir jį pasiekti, nežiūrint kiek daug darbo ir lėšų tai pareikalautų. Tai yra džiaugsmas ir paguoda taip pat mūsų tautiečiams Tėvynėje, nes ir jie Vasario 16 Gimnaziją žino. Taigi, ne tik Jūs, moksleiviai, šiandien štai užsitarnavote sau naują žvaigždutę, bet ir kiekvienas doras lietuvis.

Kariai didžiuojasi, juo daugiau fronto žvaigždučių puošia jų krūtines. O mes visi rinkime lietuviškojo fronto žvaigždutes savo širdyse. Garbingos tos žvaigždutės ir tinkamiausia joms ten vieta. Ir juo daugiau tų žvaigždučių mus puoš, tuo didesnės pagarbos mes, kaip tauta, būsime verti ir tuo su didesniu pasitikėjimu mes žvelgsime į ateitį.

VOKIECIAI APIE MUS

— Lietuvos vokiečių leidžiamas mėnesinis laikraštis ,,Heimat - stimme" kovo mėn. numeryje ypatingai daug vietos skiria straipsniams apie Lietuvą.

Ilgame straipsnyje Vasario 16 sukakties minėjimo proga atpasakojamas Nepriklausomos Lietuvos valstybės įkūrimas ir jos pasiekti laimėjimai nepriklausomybės laikotarpiu. Straipsnis baigiamas pažymint, kad lietuviai tremtiniai tikisi, jog ateis diena, kai galės grįžti atgal ir to linki taip pat vokiečių kilmės tėvynainiai: tebūnie artima diena, kurią Vasario 16 - tąją vėl galės iškilmingai švęsti savo Tėvynėje.

Laikraštis pamini JAV užsienio reikalų ministerio Dulles pasakytą kalbą Lietuvos nepriklausomybės 35 - tos sukakties minėjimo proga. Kitoje vietoje pažymima, kad: ,,Lietuvių tauta, be to, yra nusipelniusi visų mūsų vokiečių simpatijos dar ir todėl, kad mes žinome, jog tūkstančiai Rytprūsių vokiečių, sunkiausiu laiku po pralaimėjimo 1945 m., kaimyninėje Lietuvoje rado prieglaudą ir to krašto žmonių buvo išgelbėti nuo bado mirties. Tai nebus pamiršta ir dar daugiau stiprina mūsų maldą ir prašyma Augščiausiajam lietuvių tautai skirti laimingesnę ateitį ir laisvę".

Tame pačiame numeryje atspausdinta Vytauto Tamulaičio apysaka ,,Savoji Žemė". iš jo knygos ,,Novellen vom Baltischen Meer".

— Vokiečių savaitraštis ,,Das Wochenend" kovo 21 d. numeryje plačiai aprašo lietuvio, Vinco Urbonavičiaus, pagrobimą, kuris buvo įvykdytas sovietų papirktų vokiečių. (Apie šio lietuvio pagrobimą savo laiku ,,B.L." jau buvo rašyta).

Išsamiai ir smulkiai nupasakojęs visas šio pagrobimo aplinkybes, laikraštis priduria, kad išdavikams — Wilfred Sanding ir Gustav Marschall vokiečių teismo skirtoji bausmė (treji ir penkeri metai kalėjimo su garbės netekimu) yra per švelni, palyginus su likimu, koks yra tekęs lietuviui, atsidūrus sovietų siautėjimo galioje.

— ,,8 Uhr Blatt", Nuernberg, kovo 25 d. numeryje įdėjo savo Bremeno korespondento ilgą straipsnį apie lietuvius tremtinius, pavadintą ,,Išguitųjų kolonija". Straipsnyje labai šiltais žodžiais aprašoma lietuvių tremtinių buitis, jų vargai ir rūpesčiai ir ypatingai jų pastangos išlaikyti savą mokyklą, įsteigiant Diepholze tautinę gimnaziją. Toliau gražiai ir vaizdžiai nupasakojama šios gimnazijos pastangos, besirūpinant mokslo priemonėmis, mokinių aprūpinimu ir t. t.

— ,,Neue Tagespost", Osnabrueck, įdėjo pranešimą antrašte ,,Lietuviškieji krepšinio meninin kai. Osnabruecko jauniesiems žaidėjams geros pamokos".

Pranešime rašoma, kad Osnabruecko valstybinės berniukų gimnazijos dvi krepšinio komandos buvusios pakviestos į Diepholzą lietuvių gimnazijos, kuri yra vienintėlė savarankiška lietuvių mokslo įstaiga visoje Vakarų Europoje. Toliau laikraštis rašo: ,,Kad Diepholzo lietuviai krepšinį sugeba žaisti, yra jau žinoma. Juk jie vokiečių vicemeisterio, Hannoverio ,,Marathon", buvo vos trimis punktais nugalėti. Bet kad jie taip pasižymėtų, žaisdami su Osnabruecko žaidėjais, niekas nebūtų numatęs".

Toliau gražiai aprašomi patys žaidimai, iškeliant lietuvių žaidėjų pranašumą. Baigdamas, laikraštis daro išvadą, kad tokie susitikimai pagilina draugiškus santykius tarp vokiečių ir lietuvių mokyklų, gi, Osnabruecko žaidėjai, nežiūrint žymių pralaimėjimų, parodę gerą pažangą šitame gražiame ir oriame žaidime. Šiose rungtynėse jie turėję progos daug ko pasimokyti. ko negalima pasiekti vien tik pratimais. Laikraštis pareiškia vilties, kad pavasarį lietuvių krepšininkai atsilankys Osnabruecke.

KOKIA MIRTIM MIRE STALINAS?

IŠ ŠVEICARŲ SPAUDOS

Šveicarų spauda nuosekliai nagrinėja ir spėlioja apie dabartinę padėti Sovietų Rusijoje. Politikai ir žurnalistai daro įvairiausių išvadų, pranašaudami visokias galimybes. Mirus Stalinui,visi laikraščiai. daugiau ar mažiau, dėjo savuosius komentarus. Beveik visur buvo labai aštri kritika Stalino vestai politikai ir metodams. Net kairiųjų laikraščiai, kaip ,,Volksrecht" labai aštriai kritikavo Stalino darbus, vadidindami jį didžiausiu šių laikų diktatoriumi.

,,Nepartinis dienraštinis ,,Die Tat", išeinąs Zueriche, balandžio 8 d. laidoje, pirmame puslapyje, analyzuoja dabartinę SSSR padėtį Vedamąjame ,,Malenkovas ir Berija prieš Staliną", tarp kitko rašoma:

,,Kasdien Sovietų Rusija paruošia pasauliui naujų sensacijų. Visų didžiausia sensacija įvyko Velykų šeštadienį, kada buvo = paleisti apkaltintį gydytojai".

Nuosekliai einama nuo vieno fakto prie kito. Nuodugniai yra nagrinėjama Sovietų taktika bei politika. Straipsnio pabaigoje yra sakoma:

,,Po gydytojų paleidimo ir paskelbimo, esą jie nekalti, kyla nauji klausimai, iš kuriu galima daryti sekančias išvadas: 'Maskvos gydytojų spektaklis buvo ne kas kita, kaip paskutinis Malenkovo ir Berijos priešų bandymas paimti valdžią į savo rankas. Šis bandymas turėjo būti įvykdytas Stalinui ir kaikuriems kariuomenės vadams pritariant. Tokiu būdu pateisinama Malenkovo elgesys su Wasilevski ir Štemenko.

Staigi Stalino mirtis yra didelė paslaptis. Ypatingai, kad trumpai prieš tai Stalinas priėmė užsienio diplomatus ir jautėsi visiškai sveikas. Nesuprantama paslaptinga. mislė tai faktas, kad Malenkov, dar Stalino lavonui neatšalus, areštuoja tuos, kurie formulavo apkaltinimą gydytojams, ir skelbia, kad šis kaltinimas buvo falsifikuotas ir išgalvotas. Pažymėtina, kad Malenkov iškilmingame Vyriausiosios Tarybos posėdyje kovo 14 d., kuriame buvo sudaryta nauja vyriausybė, nerado reikalo nei vienu užuojautos žodžiu gailėtis Stalino mirties. Tai, ką jis atliko paleisdamas nuteistus gydytojus, yra visiškas sunaikinimas staliniško mito. Tai yra toks smūgis, toks ,,paminklas" mirusiam Stalinui, kurio nesugalvotų geriau joks buožė ar antistalinistas. Malenkovas vos tik Satlinui mirus, padarė didžiausį perversmą, reorganizuodamas partijos organus, netardamas nei vieno pasiaiškinimo žodžio ir į nieką neatsižvelgdamas. Visa tai yra taip svaru, kad savaime kyla klausimas: *kokia mirtimi yra Stalinas miręs?* Kodėl jis mirė tarp paslaptingųjų datų sausio 13 ir balandžio 4 d.? Ar jis mirė tokio pat ,,daktarų sabotažo" pasekoje, kurį jisai ,,sukūrė? Ar mirė nuo smegenų kraujaplūdžio, kuris buvo Malenkovo išauktas?.. Spėliojimai, atrodo. linksta daugiau tiesą. Pasaulis niekuomet geriau nematė sovietinių metodų ir sistemos, kaip šiomis dienomis. Rusija yra amžinai ta pati. Ta pati nuo XI šimtmečio. kada pagal legendą, kuri yra dokumentais paremta. Kijevo kunigaikštis Swiatopolk, savo tėvo, Šv. Vladimiero. lavoną, suvyniojęs į drobulę pakišo po grindimis, o savo pusbrolius — Borisą ir Glebą nužudė. Tas tęsesi iki Stalino ir Malenkovo.

ap.

PAVERGTOJ TEVYNEJ

VOKIEČIO PERGYVENIMAI 1950 METAIS

Iš Lietuvos sugrįžęs vyresnio amžiaus vokietis pasakoja, kad 1950 m. jis turėjęs Lietuvoje šiurpų nuotykį, kurio iki savo gyvenimo galo neužmiršiąs.

Jo gyventoje apylinkėje sovietų kariuomenė vykdė manevrus. Vieną dieną miške pasigirdo šūvių tratėjimas ir tuo pačiu metu sodyboje, kur jis gyveno, lyg iš žemės išdygo sovietų automobilis. Vokietis ėjęs į tvartus pažiūrėti gyvulių ir staiga pajutęs, kad kažkas iš užpakalio pagriebė jį už pakarpos. Tai buvo rusai, kurie šaukdami klausė jį, ar jis yra partizanas. Nors jis aiškinos ir kaip išmanydamas atsikalbinėjo, rusai surišę jam abi rankas užpakalyje ir, grąsindami sušaudysią, nuvarė jį į kolchozą, kur iki vakaro paliko surištą stovėti.

Vakarop rusai nuvedė jį į vieną pievutę, kur gulėjo 9 partizanų lavonai. Jie buvę labai kruvini ir sužaloti, jam atrodę, kad į juos buvo daug kartų iš kulkosvydžio pataikyta. Netrukus privažiavęs ūkininko vežimas, į kurį jam buvo liepta tuos lavonus sukrauti. Jis ėmęs juos vieną po kito nešti vežiman. Jo drabužiai nuo kruvinų lavonų persisunkė krauju. Vėliau jis viršutinius drabužius išskalbęs, bet baltinius su kraujo dėmėmis palikęs ir norėjęs atgabenti juos Vokietijon ir čia parodyti žmonėms lietuvių partizanų kraują. Bet jo šeimininkė tuos baltinius pastebėjusi ir išmetusi.

Sukrovus visus lavonus į vežimą, kartu su juo, kareivių lydimas, jis turėjęs eiti į artimiausią miestelį ir čia vakare jie atvykę milicijos būstinėn. Bet milicija nenorėjusi partizanų lavonų priimti ir kareiviams priekaištavusi, kam jie juos atgabenę, — jie turėjo likti ten, kur buvo žuvę.

Po to milicija ėmusi jį tardyti ir klausinėti, kas nušovė partizanus. Jis atsakęs, kad nežinąs, nes manęs, jog, jei pasakys, kad tai padarė sovietų kareiviai, milicija būtų jį nušovusi. Paskui jis buvęs išgabentas kitur, jo šeimininkė jieškojusi jo ir, pagaliau, po 9 dienų buvęs paleistas ir grįžęs pas savo šeimininkus.

Jis pasakoja, kad išvykstant į Vokietiją, vokiečiai buvę ilgai tardomi ir tyrinėjami. Buvę ypatingai žiūrima, ar nėra kuris kilęs iš Klaipėdos krašto ir, jei tokį susekdavo, išimdavo iš tranporto. Tardymo metu reikėjo nurodyti du liudininkus ir čia pat laukti, kol jie atvyks, kad tardomasis nemėgintų su liudininkais susitarti. Prieš įlipant į traukinį, visi buvę labai griežtai iškrėsti, visas kišenes reikėjo išversti ir parodyti ryšulius. Atėmė ir pinigus, kai kurie karininkai išdavę kvitus. Taip pat ir nuotraukos buvo atimtos, net artimųjų giminių. Turėję net batus nusiauti. Jis buvęs gavęs iš savo šeimininko naminio milo kostiumą, kurį rusai taip pat norėję atimti. Bet jis nenusileidęs, ėmęs prašyti, verkęs ir šaukęs, kol rusai nusileido.

Prisimindamas Lietuvą, šis vokietis vis kartoja: ,,Man muss den Litauern Annerkennung geben, — wenn die uns nicht fressen geben haetten, dann wuerden wir alle krepiert". (Reikia lietuviams pripažinti, kad jei jie mūsų nebūtų šėrę, visi mes būtume galą gavę).

Latviai irgi elgetaujantiems vokiečiams duodavę lašinių ir drabužių, bet Lietuvoje buvę laisviau, milicija ne tokia griežta, gi Latvijoje vokiečiams į miestus įžengti buvę pavojinga.

UŽ 0,5 DM.

ATOSTOGAS LONDONE

GALI LAIMETI, PIRKES „BR. LIETUVIO" BILIETA.

Mūsų gyvenimas

NAUJOS MAISTO KORTELĖS

Nuo šios savaitės trečiadienio pradedama išduoti naujos maisto kortelės 1953 — 1954 metams. Naujosios kortelės galiuoja nuo š.m. gegužės 19 d. Naujoji maisto knygelė 8 puslapiais suplonėjo už šiuo metu turimas, kadangi dalis racionuoto maisto 1952 m., jų tarpe ir saldumynai, parduodami be kortelių.

NEDARBAS IR DARBO PAKLAUSA

Žinovų nuomone, pavasaris, ypač kovo mėnuo, yra toks metas, kada tiksliausiai galima atspėti apie nedarbo ir darbo paklausos dydį visiems metams. Šių metų kovo mėn. darbo ir nedarbo rodyklė yra labai gera. Šiuo metu bedarbių visame krašte yra 397.000. Pereitais metais tuo pačiu laiku nedarbė buvo palietusi apie pusę milijono darbininkų. Todėl pranašautas šiam pavasariui nedarbas nepasitvirtino. Procentais imant, šiuo metu, neturinčių darbo, yra apie 2 nuošimčiai visų dirbančiųjų. Toks nuošimtis yra laikomas normaliu, turint galvoje darbininkus, keičiančius darbovietes. Tik vidur. Anglijoje ir Valijoje, kai kuriose pramonės šakose šį pavasarį nedarbė yra didesnė, negu pereitais metais tuo laiku. Pastebėta mažesnė darbo paklausa automobilių ir dviračių pramonėje.

Kovo mėn. pabaigoje darbo biržos reikalavo 250.000 darbininkų ivairiems fabrikams, kai tuo pačiu laiku kitose vietose buvo bedarbių. Suprantama, kad darbininkas, pastoviau įsikūręs, nors laikinai ir neturėdamas jojo gyvenamoje apylinkėje darbo, tuojau pat nesiryžta važiuoti ten, kur yra darbo. Tokiu būdu ir susidaro bedarbių.

Profesinės sąjungos manančios, kad šiuo metu susidaro sąlygos reikalauti naujų uždarbio padidinimų. Manoma, kad pirmoje eilėje prof. sąjungos reikalausiančios pakelti atlyginimą trims milijonams darbininkų, dirbantiems įvairių mašinų pramonėje.

KASDIENINĖ DUONA

Kepalėlis duonos, kuris sveria 14 uncijų, pabrangsta 1 penu. Kaina duonos, taip vadinamos „National Bread" lieka ta pati. Kepėjų sąjunga Londone pakelia kainas visų rūšių duonos ir pyragaičių gaminiams, kadangi miltų kainos pakilo 1 penu už svarą.

ATŽALYNAS KURIA LIETUVIŠKAS ŠEIMAS

Ne tik Londono lietuvių kolonijai, bet ir kitur gyvenantiems lietuviams yra žinomas senosios išeivijos atstovas, susipratęs lietuvis ir visuomeninkas Petras Bulaitis. Džiugu, kad ir jo gausios šeimos atžalynas, gimęs ir augęs šiame krašte, taip pat seka tėvo pėdomis ir, kurdami naujas šeimas, sugeba susirasti lietuvaičių, nors jiems, čia gimusiems ir augusiems, daugiau, yra progų ir pagundų vesti kitataučius, negu mums, „ambasadoriams".

„Br. Lietuvio" redakcija, sveikindama jaunąją lietuvių porą — Petrą Bulaitį ir Marytę Kasilaitytę, jų kraičio skrynion atnešė dovanų „Br. Lietuvio" prenumeratą, kuris juos lankys visus metus naujoje Bulaičių šeimos gūžtoje.

SUJUDO SKAUTAI

Londono skautai rošia viešą iškilmingą draugovės sueigą Lietuvių Namuose balandžio m. 25 d. 18 val.

Į šią sueigą skautai kviečia atsilankyti savo tėvus ir visus prijaučiančius.

Programoje numatyta: paskaita ir skautų pasirodymai. Po programos — smagūs šokiai. Bus bufetas.

Draugovės Valdyba

PAMALDOS

KEIGHLEY — balandžio 26 d., 12 val. Prieš pamaldas — velykinė išpažintis.

PADĖKIME PATYS SAU.

Velykų proga darydamas mūsų visuomeninės veiklos „sąžinės sąskaitą" užsiminiau apie BL. iškeldamas mintį, kad **kiekviena šeima turi skaityti BL.**

Atrodo, kad aiškinti šio reikalo svarbumą mūsų tautinės gyvybės išlaikymo atžvilgiu net nereikia. Esame knygnešių ainiai. Žmonių, kurie už lietuvišką laikraštį mirė Sibiro taigose. Jei ne jie, kažin ar mes, nors ir trumpą laiką, būtume galėję pasidžiaugti laisvu ir nepriklausomu gyvenimu.

Jei mes neturėsime jų užsidegimo ir pasiryžimo, tai **labai abejokime** — savo ateitimi. Su mūsų mirtimi, gali pasibaigti ir lietuviškoji kolonija šiame krašte, nes mūsų vaikai tik angliškai tekalbės.

Todėl mūsų tautą užgriuvusios nelaimės reikalauja kad **mes patys** būtume knygnešiais. Ne tokiais, kaip mūsų protėviai, kurie mirė už lietuvišką rašta. To iš mūsų niekas nereikalauja. Mes tik turime parodyti truputį daugiau įsidrumo ir susidomėjimo savąja spauda.

BL šioje saloje skaito tik 1600 lietuvių pagal statistikos davinius skaitytojų turėtų būti mažiausiai 2000. Keturi šimtai yra kažkur dinge. Mes galime surasti jų adresus ir jiems pasiųsti laikraštį susipažinimui, bet jie yra tokie rangūs, kad tai nieko nepadėtų. Jiem reikia žodžiu išaiškinti, juos reikia įtikinti, kad lietuviško laikraščio skaitymas yra būtinybė, kad tai yra jų pilietinė pareiga, kurią jiems uždeda pavergtas kraštas, kad neskaitydami jie daro žala netik sau, bet ir kitiems. **Jiem reikia lietuviško rašto misionierių, kurie dvejojančius sustiprintų, užsispyrusius įtikintų.**

Tokiais misionieriais turime būti mes, BL skaitytojai. Visus, kurie dar laikraščio neskaito turime aplankyti ir raginti tol, kol jį užsiprenumeruos. **Dar šiais metais turime surasti tuos keturis šimtus neskaitančiųjų.**

Iš to neabejotinai turėsime naudos ir mes patys. BL leidimas yra pagrįstas grynai prenumeratos mokesčiu, nes Anglijoje mes neturime lietuvių biznierių, kurie turėtų intereso skelbtis BL ir skelbimu paiomos laikraščiui visada sudarė labai mažą dalį.

Šiu metu samata buvo sudaryta 2000 prenumeratų. Trimis šilingais pakėlus laikraščio kainą, skaitytojai gauna šešiu puslapiu laikraštį. Tačiau jei mes pasiektume prenumeratų skaičių padidinti dar 500, BL galėtų būti leidžiamas 8 psl., nes papildomos leidimo išlaidos būtų visai nežymios. Todėl visi BL skaitytojai, ypatingai gyvena Anglijoje, turime pasitempti ir surinkti visą rezervą.

Esu įsitikines, kad ta savaitė, kai BL prenumeratorių skaičius pasieks 2500, jo leidėjai su džiaugsmu pradės jį leisti 8 psl. Tad mūsų laikraštis tvirtai mūsų pačių rankose. Padarykime jį toki, kokio norime.

Al. Donis.

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Kl. Kaip turėtų būti apsirenges lietuvis jaunikis? *Pren. Nr.*1242.

Ats. Apsirengimas, pirmoje eilėje, priklauso nuo kišenės tūrio. Turtingesnis rengiasi gražiau ir brangesniais drabužiais, mažiau turtingas pasitenkina tuo, kas jo kišenei prieinama. Šiaip jau lietuvis jaunikis niekuo nesiskiria nuo kitų kultūringų kraštų jaunikių.

Gerai, būtų, kad lietuviai, nors ir svetur gyvendami, palaikytų lietuviškus papročius. Lietuvoje jaunikis paprastai rengdavosi juodai. Atlape įsisegdavo bijūną. Tačiau kai kuriose vietose rengdavosi ir tautiniais drabužiais. Lietuvaitės ir šiame krašte turėtų tą paprotį palaikyti.

Pas mus parodyti kam iškištą liežuvį reiškia galimybę gauti antausį. Gi Š. Indijoje ir Tibete tai mandagumo ženklas. Pvz. jeigu tibetietis nešikas nori labai atsidėkoti už duosnius arbatpinigius, jis taip gi- tiai nusilenkia, kad jo galva beveik žemę siekia ir tada iškiša liežuvį...

BE NAMU NEGERAI...

Atrodo, kad tas pats V. Akelaitis, kuris anksčiau juokdamasis išrašė mūsų tautinei gyvybei išsaugoti „receptą" (Žiūr. BL Nr. 46/1952 „Konkretūs Būdai"), paniekinančiai atsiliepė apie paskutinį DBLS skyrių atstovų suvažiavimą, konstaduodamas „mūsų dvasios nubėdnėjimą", (bet sąmoningai vengė išsamiau paaiškinti, kaip jis supranta šį „nubėdnėjimą"), pykdamas ir trepsėdamas basomis kojomis dėl argumentų trūkumo bandė atsakyti į mano str. „DBLS ir Lietuvių Namai" (Žiūr. BL Nr. 11 ir 12).

Mano straipsnio pagrindinė mintis yra ta, kad DBLS turi siekti to, kad ji turėtų sprendžiamą balsą „Lietuvių Namų" B-vės reikaluose. Šiai minčiai išryškinti daviau visą eilę faktų ir pavyzdžių, kurie, atrodo, kiekvieną DBLS narį įtikino mano pasiūlymo teisingumu, ką patvirtino gauti asmeniški laiškai. Vienas iš jų rašo: „Sveikinu Tamstą, kad iškėlei šį klausimą spaudoje ir esu tikras labai daug S-gos narių galvoja taip pat, kaip Tamsta".

Jei V. Akelaitis nesutinka su mano straipsnio pagrindine minti mi, tai polemizuodamas turėjo faktais ir pavyzdžiais įtikinti skaitytojus, kad DBLS sprendžiamojo balso turėjimas LN B-vės reikaluose yra žalingas. Tačiau jis, negalėdamas šito įrodyti, ėmė šaukti apie grįžtančią džiunglinę tvarką.

V. Akelaitis, norėdamas nukreipti visuomenės dėmesį nuo mano straipsnio pagrindinės minties, savo polemikoje kalba apie DBLS ir LN B-vės sujungimą. Šis klausimas buvo svarstomas DBLS paskutiniame suvažiavime ir dauguma atstovų pasisakė prieš sujungimą sių organizacijų. Beje jei V.A. buvo labai akylus šiame suvažiavime, matė miegančius kaimynus, pastebėjo „nubėdnėjusius", tai, tūr būt, prisimena, kad aš suvažiavime kėliau ne sujungimo klausimą, bet akcijų įsigijimo reikalą. Tik rekomenduojant buvusiam centro valdybos nariui Šalkauskui sujungti šias dvi organizacijas į vieną, aš atsisakiau nuo savo pasiūlymo. Aš irgi sutinku, kad sujungti DBLS ir LN B-vę į vieną organizaciją, būtų netikslu. Bat tas neprieštarauja pasiūlymui — įsigyti DBLS tiek akcijų, kad ji turėtų sprendžiamą balsą LN B-vės reikaluose, nes:

1. DBLS teisėtai atstovautų visus smulkius aukotojus, kurie davė pinigus mūsų organizacijos reikalams.

2. Būtų garantuota, kad LN B-vės reikalus tvarkys DBLS ištikimi nariai.

3. Bus garantuota DBLS ekonominė nauda ir teisingai paskirstytas pelnas.

4. Bus garantuota, kad stambesnieji akcininkai neteisėtai nepasipelnys žuvusių akcijų sąskaiton.

5. Bus garantuota pačios LN B-vės egzistencija, nes tuo atveju, jei b-vė dirbs su nuostoliais, kurie gali atsirasti dėl lietuviškų reikalų tenkinimo, L.S-gos nariai aukomis parems.

Jei šie reikalai būtų buvę rūpestingai tvarkomi, tai šiandien DBLS turėtų savo vardu apie 2000 svarų vertės akcijų, ir šiuo reikalu nereikėtų aiškintis šiame laikraštyje ir be reikalo pyktis. Yra nenormalu, kad LN B-vės akc. susirinkime iš apie 6000 svarų akcijų yra atstovaujama tik apie 700 sv. akcijų ir V. Akelaičiui reikalaujant DBLS turi mokėti nuomą (Žiūr. BL Nr. 9/1953 apie akc. suv.). Nėra jokios garantijos, kad ateityje tam pačiam V.A. siūlant akcininkų susirinkime nebus DBLS parodytos durys, jei ji negalės sumokėti nuomos.

Dabartinė padėtis, dar kartą tvirtinu, yra nenormali. Nedidelę klaidą padarysiu sakydamas, kad iš apie 6000 akcijų yra apie pusė jau žuvusių, nes apie tiek išvyko į užjūrius, kurie savo akcijų nevertino ir nesaugojo. Dar ir dabar mūsų žmonės vyksta į kitus kraštus ir, nežinodami kur akcijas padėti, meta į šiukšlių dėžę arba į židinį. Likusių akcininkų akcijų vertė atitinkamai padidėja žuvusių sąskaiton Jei, pavyzdžiui, V.A. turi 50 sv. nominalinės vertės akcijų, tai jų faktinoji vertė yra pakilus iki 100 svarų. Vadinasi, šis akcininkas spekuliaciniu būdu uždirbo 50 svarų. Aišku, tai jau neteisėtas pasipelnymas tų aukų sąskaiton, kurios buvo paskirtos Liet. S-gai. Čia ir glūdi tos „privačios iniciatyvos" esmė, kad likusių akcijų vertė yra padvigubėjusi. Jei taip reikalai bus tvarkomi ir toliau, tai „piktos valios žmogus", kaip rašo man vienas buvęs centro valdybos narys, „turėdamas 500 svarų pinigų, ilgainiui gali pasisavinti turtą, kuris vertas 10. 000".

Grįžtant prie V. A. argumento, kad b-vė davė sąjungai metų bėgyje tūkstantį svarų, nesigilinant į šio davimo operacinę esmę, tai šis argumentas kaip tik kalba už tai, kad L.S-ga privalo turėti sprendžiamą balsą, jei nori turėti garantuotą, o ne laikiną ekonominę naudą.

Be reikalo V. A. šūkauja apie laikus ir papročius. Kiekvieno sąmoningo nario pareiga yra kelti viešumon neigiamus reiškinius. jei jis yra įsitikinęs, kad tai kenkia jo organizacijai. Esu įsitikinęs, kad dabartiniai santykiai tarp DBLS ir LN B-vės yra nenatūralūs, dirbtini, nepatvarūs ir ateityje negarantuoti, neužtikrinti. Mano pasisakymas yra konstruktyvus pasiūlymas ir nuomonė, kaip turėtų būti tvarkomi šie minėti santykiai, o ne viešas įžeidinėjimas daugiausia visuomenei pasiaukojusių asmenų, kaip rašo absurdiškai V. Akelaitis. Manau, kad mano padarytas priekaištas buvusiai centro valdybai dėl jos neparodytų pastangų įsigyti savo vardu LN B-vės akcijų, nėra joks įžeidimas, bet paskatinimas dabartinei valdybai persvarstyti šią nenormalią padėtį ir nedelsiant padaryti atitinkamas išvadas.

Baigdamas šias diskusijas, konkrečiai siūlau DBLS centro valdybai, susitarus su „Lietuvių Namų" B-vės direkcija:

1. Perregistruoti visas LN b-vės akcijas ir nustatyti žuvusių akcijų skaičių.

2. Žuvusių akcijų saskaiton išrašyti naujas akcijas DBLS vardu, parinkus tinkamiausią išrašymo būda, pagal veikiančius įstatymus.

3. Už visus aukų pavidale surinktus pinigus turi buti išrašytos DBLS vardu akcijos.

4. Surinkti skyrių bylose mėtomas akcijas ir jas perrašyti DBLS vardu.

Šitokiu būdu sutvarkius šį klausima, pranyks bet koki įtarinėjimai ir priekaištai ne tik pačiame Londone, bet ir tolimose lietuvių kolonijose, kurios daugiausia prisidėjo prie lietuviškų namų įsigijimo.

J. Varanavičius

Laisvoji tribūna

Skurdus gyvenimas Vokietijos stovyklose vertė mus ieškoti priemonių, kaip nuo to skurdo apsiginti. Geriausia išeitis tada atrodė emigruoti. Todėl, kai Anglija, pajutusi darbo jėgos trūkumą, pirmoji atidarė duris dypukams, į ją važiavo visi, kas tik galėjo išvažiuoti: paprastai darbininkai, buvę valdininkai, diplomuoti gydytojai, inžinieriai ir kt. Iš karto visi dirbome tą patį sunkų fizinį darbą. Tačiau mūsų inteligentai ir specialistai, susipažinę su šio krašto įstatymais ir papročiais, ėmė skverbtis į savo specialybės sritis.

Pirmieji įsitaisė mūsų sielų gydytojai. Jie suorganizavo lietuviškas parapijas ir šiandien jau mūsų dvasios reikalai yra pilnai aptarnaujami lietuvių kunigų. Nėra vietos, kurios nepasiektų lietuvis kunigas, jei tik jis ten yra pageidaujamas.

Juos pasekė lietuviai inžinieriai. Teko girdėti, kad daugelis jų dirba savose ar artimuose profesijose.

Tačiau kur dingo mūsų kūno gydytojai? Teko girdėti, kad vienas kitas jų jau gavo teises verstis praktika ar išlaikė reikalaujamus egzaminus. Ar nevertėtų tad ir jiems pasekti sielos gydytojų pavyzdžiu. Suorganizuoti atitinkas apylinkes ir, laikas nuo laiko, jas aplankyti. Kasdieninias atvejais, kai pirštą įsipjauni arba koją išsinarini, gali padėti vietinis gydytojas. Tačiau kokia nelaimė žmonėms, kurie turi įsisenėjusias ligas ir nesugeba svetimtaučiams tinkamai išsiaiškinti. Tie dažniausiai yra gydomi kalkiuotu vandeniu, arba važinėja šimtus mylių, ieškodami pagalbos. Šis reikalas galėtų būti žymiai geriau tvarkomas savų lietuvių gydytojų. Mes, gi, ligonys, už jų pastangas atsilygintume ir vaistus nusipirktume. Be to būtume dėkingi, kad jie mūsų varge nepamiršta.

Jei šis projektas būtų neįgyvendinamas, tai jie bent turėtų paskelbti BL savo adresus ir priėmimo valandas, kaip kaikurie svetimtaučiai gydytojai daro. Reikėle mes patys juos aplankytume.

Seniau dar buvo gydytojų, kurie ir į „BL" parašydavo įdomių straipsnių sveikatos reikalais. Dabar jie ištirpo, lyg kamparas. Nežinau ar juoda katė skersai kelią perbėgo, ar mažai honoraro moka. Skaudu būtų ir pagalvoti, kad jie, nematydami iš to biznio, nenori nė liaudies šviesti. Nenorėčiau tuo tikėti.

K. Kudla

BARBOROS LIENORASTIS

ANTRADIENIS.

Nuotaika, kaip ir visiems trečiąją Velykų dieną: vos išstovėjau fabrike prie staklių. Toks markatnumas buvo apsėdęs, tarsi sužadėtinis būtų žiedą atsiėmęs. Atmušusi kortelę išslinkau į gatvę. Lauke siautėjo pavasaris. Net graudu dūčioje ir pavydo nuosėdos ėda širdį, kad, man nematant, sprogsta medžių pumpurai. Stebuklingoji ranka per vieną dieną gyvatvores išdažė žalsvomis varsomis, o vyšnių medelius jaunosios nuometu apdangstė. Lyg Žagarės soduose. Nors imk ir vesk prie altoriaus. Ak, ir vėl pavasaris svetimoje žemėje. Laimė, kad nors tautiečius sutinki. Pasiustum iš ilgesio tokį metą.

TREČIADIENIS.

Povelykinė nuotaika taisosi. Ignas parašė. Jų kolonija atvelykio šeštadienį pobūvį ruošia. Atvažiuoti kviečia. Girdi, šokiai bus. Akordeonu gros. — Paskambink, — rašo, ateisiąs į stotį pasitikti. Girdi, paklysi šitokiame mieste. Geras tas Ignas. Neužmiršta. Anais metais net sveikinimą Kalėdoms buvo parašęs. Tik jau nagas, nagas! Ištekėjai už tokio, tai, ko gera, ir plauk svetimiems vyrams baltinius, kaip toji Rindžiuvienė mėlynoj suknelėj. O gal apsivedęs pasikeistų? Gal jis ir taupo šeimyniniam sunkiam gyvenimui? Sako, kad, kas ne kas, bet Ignas Vingis jau virš tūkstanties turįs. Reiks paskambinti...

KETVIRTADIENIS.

Skambinau. Atsiliepė toks, atrodo, malonus balselis.

— Poną Igną Vingį, pakvieskite prašau. Taip pat labai maloniai sakau į ragelį.

— Kas klausia?!

— Aš, Barbora, matote, norėčiau...

— Klausykite, panele, aš ne po tam čia sėdžiu, kad jieškočiau jums Vingių. Supraskite, kad aš turiu daug darbo! Aš dirbu per dienas ir naktis, žinote, kad aš buvau, kad aš esu pareigose. Suprantate — pareigose! — šūktelėjo ragelyje balsas, toks, žinote, įrodąs mano nesupratimą, ir aš išgirdau, kaip telefono automatas nurijo mano sidabrinį šilingą ir tris varinius penus. Negi, galvoju, vėl kiši pusvalandžio uždarbį į tą automatinį smaką, kad sutrukdžius atsakingus žmones, esančius pareigose. Atsipračiau, ragelį pakabinus, už sugaišinimą visuomenininko, pasižiūrėjau į žvilgantį veidrodėlį virš automato ir, valterininkų partijai keršydama, šviežiai nusidažiau lūpas išėjau iš mano lūpų spalvos telefono būdelės. Kad tik tas Ignas neatvažiuotų į stotį pasitikti. Graušis, vargšelis, bereikalingai išmetęs šilingą. Reiks parašyti. Gal dar gaus laišką. Tegu, pagaliau, važiuoja. Parašysiu kitą savaitę...

PESIMISTU KERTE

MUZIKOS MĖGĖJAS

Vienas gausaus „Br. Lietuvio" redakcijos personalo bendradarbis, dažnais atsitikimais, talkininkauja tautiečiams, išvykstantiems iš šios salos. Velykas atšventus, reikėjo vieną mūsų prenumeratorių šeimą palydėti net iki uosto. Atsisveikinant, tarp kita ko, mūsų bendradarbis užsiminė apie muziką.

— Geriausiai man patinka muzika laivo sirenos, kuriuo išvažiuoja mano uošvė, — paaiškino tautietis, palydėjęs Kanadon gimines.

NUMATOMOS LIETUVIŠKOS VESTUVĖS

Šį rudenį, per bulbiakasį, energingam piršliui Varanavičiui tarpininkaujant, numatomos panelės Br. L. Sąjungos su ponu L. Namu lietuviškos vestuvės. Jaunosios tėveliai — centro valdyba, jau dabar susirūpinusi kraičių ir vestuvių parengimais. Numatoma, kad vestuvėms gros Akelaičio džazas ir Šalkausko simfoninis orkestras. Į vestuves bus kviečiama plati jaunosios giminėlė, išsisklaidžiusi po visą kraštą. Vestuvių išlaidas, kaip ir dabar didžiąją jaunosios išlaidų dalį, dengs jaunojo bendrovėn priklausą pabroliai.

ATITAISYMAS

Amerikoje išeinąs savaitraštis DIRVA paskelbė, kad š. m. kovo mėn., New Yorke, koncertavo SMUIKININKAS Kuprevičius. Br. Liet. buvo parašęs, kad New Yorke koncertavo PIANISTAS Kuprevičius, tuo pačiu laiku Londone koncertavusi SMUIKININKĖ Kuprevičiūtė. Mieluosius savo skaitytojus labai atsiprašom už suklaidinimą...

NEPASKELBTAS SKELBIMAS

Vienas „Br. Lietuvio" skaitytojas prisiuntė šitokio turinio skelbimą, kuris iki šiolei nebuvo paskelbtas:

„Dirbdamas dirbtinio šilko fabrike išradau mašiną, kuri kloja lovą, ado kojines, plauna baltinius, verda pietus, raugina kopūstus, sunkia razinkinę „maldelynę", pakaso nugarą ir... niekad nereikalauja, kad ją vesčiau."

Išradėjas teiraujasi, koks organas galėtų šį nepaprastą išradimą nupirkti?...

Lietuvių Namuose per Velykas viešėjo uniformuotas tautietis, tarnaująs amerikiečių kariuomenėje. Žiemos metu jis buvo Korėjos fronte.

— Sakykite, apie ką kalba eiliniai korėjiečiai gatvėje?

— Korėjoje seniai nebėra miestų, kuriuose galima būtų rasti gatvę...

VISIEMS BUV. LIETUVOS KBRIAMS

Bolševikų — komunistų teroras, taip negailestingai palietęs mūsų kraštą, jau 1940-41 metų laikotarpyje neaplenkė ir mūsų kariuomenės karių. Šimtai įvairaus laipsnio karininkų, puskarininkių ir eilinių karių buvo nužudyta, kalinta ir ištremta į Sovietų Rusijos gilumą priverčiamies darbams.

Susipažinus su turima mūsų tautos genocido kelią pavaizduojančia dokumentine medžiaga, matosi, kad okupantų teroro aktai, nukreipti prieš mūsų karius, yra išryškėję trimis etapais:

1. Okupantų pastangos izoliuoti mūsų karius 1940 metų bėgyje, vykdant masinius areštus ir trėmimus (prisimintini Švenčionėlių poligono įvykiai 1940 metų rudenį).
2. Priemonės prieš Lietuvos karius esančius jau raudonosios armijos daliniuose prasidėjus rusų - vokiečių karui.
3. Bolševikų — komunistų sistematinga akcija prieš pavienius asmenis karinėse formacijose ar civiliniame gyvenime.

Šiuo kreipiamasi į visus vakarų pasaulyje esančius buv. Lietuvos kariuomenės karius ir prašoma suteikti žinių apie patirtus mūsų karių žudymus, areštus, kalinima ir trėmimą. Taip pat būsime dėkingi ir už suteikimą informacijų apie asmenis, kurie galėtų tokias žinias papildyti.

Turima ir ateityje gauta dokumentinė medžiaga pirmoje eilėje bus panaudota Lietuvos laisvinimo byloje, ryškinant raudonųjų despotų vykdomo genocido metodus jų okupuotuose kraštuose, o ypač pavergtoje Lietuvoje. Šioje srityje yra artimai bendradarbiaujama su Amerikos Lietuvių Taryba. Su parodymų davėjais bus tariamasi asmeniškai iki kurio laipsnio galima operuoti pateiktais faktais, o ypač parodymuose išvardintomis asmenų pavardėmis, kad nebūtų pakenkta palikusiems pavergtame krašte.

Surinktoji dokumentinė medžiaga be abejo paliks svarbiu faktoriumi Lietuvos karinomenės ir jos paskirų daliniu tragedijos istoriiai.

Lietuviu kalba duodamų parodymų — įvykių aprašymų notarizuoti nereikalinga. Reikalui iškilus bus paprašyta notarizuoti jų vertimus, kurie bus padaryti medžiagos sutelkimo vietoje.

Turimas žinas siųsti ir informuotis šiuo adresu: Lithuanian National Martirology Section, P. O Box 1202, Cleveland, Ohio.

Kary, atlik savo pareigą ir prisidėk prie taip svarbios dokumentinės medžiagos sutelkimo darbo.

Gen. Povilas Plechavičius,
Lietuvių Sąjungos „Ramovė“ C. Valdybos Pirmininkas
Jonas Rimašauskas,
Lietuvių Tautinės Martirologijos Skyriaus vedėjas
(prie LRbPK S-gos)

MALENKOVAS PRADEDA VALYMA

Praėjusią savaitę Malenkovo įsakymu buvo nušalinta visa eilė partijos sekretorių provincijoje. Tas valymas labiausiai palietė Ukrainą, kurioje siaučia Malenkovo patikėkėtinis Ilja Subatov. Tai rodo, kad Malenkovas seka Stalino pavyzdžiu.

Stalinas, Leninui mirus, per pirmąsias keturias savaites nušalino daugiau, kaip 50 partijos sekretorių.

Atrodo, kad Malenkovas nori suversti ant Stalino galvos kaltę už įtempimą, kuris susidarė po II pasaulinio karo pabaigos. Buvo laukiama, kad, Stalinui mirus, Malenkovas sušauks visus partijos vadus nustatyti naujai partijos linijai, bet įvykiai rodo, kad apie tai jis nė negalvoja, o partijos linija nustato pats, taip kaip Stalinas darydavo.

Malenkovas neskuba paskelbti Stalino politinio testamento. Yra žinoma, kad Stalinas paliko 4000 žodžių testamentą, kuriame nurodė, kaip po jo mirties turi būti tvarkomasi viduje ir kokia turi būti Rusijos užsienių politika. Niekas nežino, kas atsitiko su tuo dokumentu. Abejojama, ar iš viso tas testamentas bus paskelbtas.

Pačiame Kremliuje kasdien daugėja Malenkovo šalininkų. Anksčiau jis turėjo Kremliuje labai mažai draugų, dabar ir tie patys yra daugiau susirūpinę savo asmenine padėtimi, negu Malenkovo interesais. Pats Malenkovas jaučia, kad Stalino nors ir buvo bijoma, bet kartu jis buvo ir gerbiamas, nes turėjo autoritetą ir apie jį buvo susidaręs pagarbos kultas. Malenkovo tuo tarpu tik bijoma. Kai kas mano, kad tai ir yra svarbiausioji priežastis, kodėl Malenkovas toks sukalbamas užsienyje. Pačiame Kremliuje jis esąs didesnis tironas už Staliną.

Malenkovas nepasitiki nei Molotovu, nei Berija. Molotovui sekti jis paskyręs Višinskį, Maliką ir Kuznecovą (naujasis Rusijos ambasadorius Kinijoje).

Krašto apsaugos ministeris Bulganinas, buvęs NKVD maršalas, esąs Berijos draugas, todėl jį sekti Malenkovas paskyręs naujai atsikviestą Maskvon maršalą Vasilevski ir Brežnevą.

Vorošilovas, kuris laikomas senstelėjusiu, nėra pavojingas be to, palyginti, mažos reikšmės postą esąs užėmęs ir sekamas patyrusio enkavedisto Prezidiumo sekretoriaus, Pegovo.

Atrodo, kad pirmame runde Malenkovas laimi.

Tačiau pačioje Rusijoje apie Malenkovą ir dabar žinoma mažiau, negu užsienyje. Abu svarbiausieji vidaus gyvenime dekretai: amnestiją ir žydų bylos panaikinimas buvo padaryti Berijos ir jo pasirašyti. Šį faktą mažai kas pastebėjo. Rusų spaudoje Malenkovo vardas taip pat labai retai minimas. Sunku įsivaizduoti, kaip galėtų iškilti diktatorius, nesusidaręs garbinimo kulto.

Tačiau pačioje Rusijoje apie Malenkovą ir dabar dar žinoma mažiau, negu užsienyje. Abu svarbiausieji vidaus gyvenime dekretai: amnestija ir žydų bylos panikinimas buvo padaryti Berijos ir jo pasirašyti. Šį faktą mažai kas pastebėjo. Rusų spaudoje Malenkovo vardas taip pat labai retai minimas. Sunku įsivaizduoti, kaip galėtų iškilti diktatorius, nesusidaręs savęs garbinimo kulto.

DUONOS UŽTEKS

L. Kiaunupio straipsnis „Per vieną valandą“, žiur. BL Nr. 12, kuriame jis abejoja ar žemė pajėgs išmaitinti natūralų žmonių prieauglį, pritvertė mane susimąstyti ir pasirausti knygose, ieškant galimai tikslesnio atsakymo.

Radau, kad Europa, be Sov. Rusijos, turi 1.400.000 kv. mylių dirbamos žemės, galinti išmaitinti 450.000.000 žmonių. Šiaurinė Amerika turi 3.000.000 kv. mylių, o Pietinė Amerika ir Afrika net 6.000.000 kv. m. Dideli, žemės ūkiui tinkami, bet labai menkai išnaudojami, žemės plotai yra Azijoje, Ceilone, Burmoje, Siame, Malajuose ir Indonezijoje. Net vakarų Kinijoje yra milžiniški plotai apleistos žemės. Jei visus šituos plotus pradėtume racionaliai dirbti ir tinkamai išnaudoti, iš jų galėtume gauti milžiniškas maisto atsargas.

Reikia nepamiršti, tačiau, kad tropiniu kraštų žemė nėra taip lengvai pajungiama produkcijai, kaip Europos, bet, prie dabartinės mokslo pažangos, tai nėra nenugalima kliūtis. Svarbu tik, kad atsirastų reikalingas kapitalas.

Kapitalo trūkumas yra pagrindinė kliūtis ūkininkavimo pažangai. Pvz. Danijoje ir Tarybų Sąjungoje kvadratinėje dirbamos žemės mylioje dirba ir gyvena beviek po lygų skaičių žmonių, **bet Danija iš kvadratinės mylios dirbamos žemės gauna penkis kartus daugiau, kaip Tarybų Sąjunga.** Tai yra todėl, kad danai yra investavę į žemės ūkį daugiau kapitalo ir naudoja moderniškesnius ūkininkavimo metodus. Pabandykime Tarybų Sąjungos ūkio gamyba pakelti penkis kartus del pamatysime, kad visi dabartiniai maisto nedateklai išnyks per vieną dieną, jei jau ne per „vieną valandą“

Jei visos mūsų planetos dirbama žemė būtų taip produktyviai išnaudojama, kaip, pvz., Olandijos, tai pasaulyje lengvai galėtų išsimaitinti 10-15 miliardų žmonių. Šiuo metu žemėje gyvena tik du miliardai trys šimtai milionų žmonių.

Nebūkime pesimistais, nes mūsų žemėje yra dar dideli plotai visiškai neištirti, o kai ir tuos išnaudosime, gal per tą laiką jau bus rasta dirbamos žemės ir kitose planetose...

A. J-as.

NUŽMOGINIMAS

Yra plačiai žinoma, kad SSSR piliečiai yra padalinti į tris kategorijas, kurių kiekviena turi beveik lygų jų skaičių: į kalinius, buvusius kalinius ir būsimus kalinius.

Sovietų Sąjungoje yra sunku atrasti trijų suaugusių vyrų kompaniją, iš kurių nors vienas kada nors nebūtų baustas.

* * *

Lengva būti garbingu ir padoriu normaliose sąlygose — namuose, su šeima ir draugais, atliekant normalų darbą, būnant kitų gerbiamu ir kitus gerbiant.

Tačiau sąlygose, kur kova dėl būvio vedama pačiu primityviškiausiu būdu, kur klausimas — „būti ar nebūti“ — kyla kiekvieną akimirksnį, kur nėra ateities ir geresnio gyvenimo vilčių, — tose sąlygose žmogus parodo savo tikrą prigimtį stebinančiai trumpu laiku. Pirmas žmogaus regreso ženklas yra išorinis: jis nustoja prausęsis ir nesirūpina savo išore. Jei žmogus yra visiškai purvinas, apžėlęs plaukais, dėvi apskarusiais rubais, rodydamas šalčio sudarytas žaizdas odoje, — gali būti tikras, kad jis yra linkęs į niekšingiausius veiksmus. Ką tik galės, jis pavogs — ar tai duoną, ar nosinę, ar kokį vertingą įrankį. Jei jis ką blogo padarys, — jis stengsis sumesti kaltę dugno. Jis nejaus jokio smūgio ir metu, nepaisant, ar tai atneš naudos, ar ne. Jis bus nugrimzdęs iki dugno. Jis nejausjokio smūgio ir bet kam bus nejautrus.

Aš mačiau vieną tokį, anksčiau buvusį buhalterį, kuris valgė savo išmatas, kai girta aukštesniųjų tarnautojų kompanija prižadėjo jam tris svarus duonos, jei tai padarys. Ką toks žmogus būtų daręs prieš trejus metus, jei tuometu būtų galėjęs save pamatyti? Gal būt, jis būtų pasikoręs. Tačiau kai jis patenka į koncentracijos stovyklą, kur gyvybė lieka vieninteliu daiktu, kurį jis turi, — jis įsikabina į jį kiekvieną savo energijos unciją. Jis pavirsta gyvuliu tikriausia to žodžio prasme.

* * *

Mano ankstybesnės nakties kaimynas atrodė žemas kokių šešių dešimčių metų vyras, apsirenges blogiau nei kiti, nors būtų sunku įsivaizduoti blogesnius rūbus už tuos, kuriuos ta grupė dėvėjo. Jis buvo stovykloje, bet jis nežinojo nei Baudžiamojo Kodekso straipsnio, pagal kurį buvo nubaustas, nei bausmės dydžio. Kai aš stebėjausi tuo, jis atsakė:

— Man nei vienas nesakė, o aš neklausiau. Ir kodėl aš turėčiau žinoti, sūneli? Pagaliau kiek ilgai galiu čia gyventi? Gal būt, du ar tris mėnesius. Jau laikas mirti. Ir aš nebijau mirti. Aš savo gyvenimą praleidau pasaulyje, dabar laikas man pasilsėti. Bet tokiems kaip tu yra daug sunkiau. Jūs esate jaunas, jūs nematėte pakankamai nei gyvenimo, nei vargų. Tačiau jūs nebijokite, sūneli, jūs gyvensite, — jis baigė netikėtų tikrumu. — Ir jūs dar būsite laimingas.

Senasis vyras laimėjo kiekvieno simpatiją, kad net sargybiniai buvo jam atlaidūs. Kartą, kai kareivis iššvokštė nepaprastai ilgą ir netaisyklingą keiksmą, senasis vyras priėjo prie jo ir tarė:

— Ten dabar! Kodėl jūs taip keikiatės, sūnau? Kokia iš to nauda? Jūs įprasite keiktis, o ką tai jums atneš? Jūs esate dar jaunas, greitai apsivesite, susilauksite vaikų ir, jei jūs pagal paprotį keiksitės ir toliau, visi geri žmonės vengs jūsų!

— Eik sau, dėde, — sargybinis atsakė. — Neužmirškite, su kuo jūs kalbate! Kaip jūs manote, — kur esate?

— Kolimoje, jie sako, sūneli. Kodėl?

— Ne Kolimoje, bet koncentracijos stovykloje, ir jūs esate kontrrevoliucionierius ir sovietų vyriausybės priešas.

— Tegu Dievas būva su jumis, brangusis, aš nesu nė vieno priešas. O dėl stovyklos, — koks skirtumas — stovykla ar kuri kita vieta? Saulė visur šviečia ir visur yra žmonių.

padorų keiksmą, senasis vyras priėjo prie jo ir tarė:

— Ten dabar! Kodėl jūs taip keikiatės, sūnau? Kokia iš to nauda? Jūs įprasite keiktis, o ką tai jums atneš? Jūs esate dar jaunas, greitai apsivesite, susilauksite vaikų ir, jei jūs pagal paprotį keiksitės ir toliau, visi geri žmonės vengs jūsų!

— Eik sau, dėde, — sargybinis atsakė. — Neužmirškite, su kuo jūs kalbate! Kaip jūs manote, — kur esate?

— Kolimoje, jie sako, sūneli. Kodėl?

— Ne Kolimoje, bet koncentracijos stovykloje, ir jūs esate kontrrevoliucionierius ir sovietų vyriausybės priešas.

— Tegu Dievas būva su jumis, brangusis, aš nesu nė vieno priešas. O dėl stovyklos, — koks skirtumas — stovykla ar kuri kita vieta? Saulė visur šviečia ir visur yra žmonių.

— Gerai gerai; nėra jokios prasmės gaišinti laiką besikalbant su jumis. Eik prie ugnies, dėde! — sargybinis baigė pasikalbėjimą ir susirūpinęs atsisuko į kitus.

...Tada jis numirė — ne trobelėje, bet miške. Jis sėdėjo tylėdamas prie ugnies su nuleista ant rankų galva. Kai mes visi kėlėmės grįžti į savo vienutę, jis pasiliko sėdįs. Kažkas palietė jį, ir jis nusirito. Atėjęs sargybinis pasižiūrėjo į jį.

— Dedė savo atliko. Palikite jį čia. Rytoj jį iš čia paims.

Ir mes nuėjome, net nežinodami, kada senasis žmogus numirė. Mes buvome labiau prislėgti ir sunkesnės širdies nei paprastai — kiekvienas buvo reikalingas senojo vyro ir patenkintas juo.

Rytą, kai mes grįžome į mišką, lavonas gulėjo, kaip jį buvome palikę, uždengtas plona sniego, kritusio naktį, marška. Buvo jau pietų metas, kai iš stovyklos atėjo vyrai ir nusinešė lavoną.

Pagal Vladimir Petrov-Iksas

JURGI, PALEISK TAS MOTERIS!

„Daily Sketch“ balandžio 7 d. numeryje išspaučino savo bendradarbio šitokį atvirą laišką Malenkovui.

„Tėvelis Stalinas taip dažnai veidmainiavo, kad pagaliau, niekas nenorėjo tikėti jo žodžiu. Tai privedė jūsų Sovietų Sąjungą, kaip Tito sako „prie politinio akligatvio“

Jūs galite iš jo išeiti, įtikindamas abejojančius. Turiu drąsos pasakyti jums, ką turėtumėt daryti.

1. Paleisk ruses žmonas.

Jau praėjo devyni metai, kai kažkoks kvailys, Kremliuje, nusprendė, kad rusės, ištekėjusios už anglų, negali išvykti pas savo vyrus.

Tai buvo žmogaus teisių pažeidimas. Jūs tai žinote. Mūsų Ernestas Bevinas kreipėsi asmeniškai į Stalina, bet jis, pats keturis kartus vedęs, atsakė, kad „tai labai sunku“ ir tuo viskas užsibaigė.

Reikalas atsidūrė Jungtinėse Tautose, bet Rusija atsakė, kad jai reikalingas kiekvienas pilietis, ir todėl negali nė vieno išleisti. Jūs rizikavote suirute tarptautiniuose santykiuose.

Daugelis tų porų neteko vilties. Kai kurios žmonos dingo. Tačiau kai kurie vyrai, kaip pvz. William Rickitts, dar laukia ir maldauja.

Išaiškink šią problemą, Jurgi! Stalinas dabar jau negali tau sutrukdyti. Parodyk truputėį žmoniškumo, ir laimėsi pasitikėjimą ir pagarbą.

2. Išlaisvink Edgar Sanders.

Nežiūrint fakto, kad šnipinėjimo kaltinimai prieš jį buvo demonstratyviai sufalsifikuoti, jis dar Terekia tik vieno kalėjime.

Terikia tik vieno tavo žodžio ir tavo vengriškieji satelitai atidarys jam kalėjimo duris, leisdami vėl išvysti saule.

3. Atšauk savo karo šuniukus iš Malajų.

Palengva banditai yra išnaikinami. Banditai? Ne, Jurgi. Tai komunistai, kurie gauna įsakymus ir ginklus, siunčiamus draugų iš Kremliaus.

Ar žinai kiek tai kainuoja? Ten yra pririšta 40.000 kareivių, iš jų 25.000 britų. Kareiviai, jūrininkai ir lakūnai, kurie turėtų būti namuose su savo šeimomis.

Tai yra nešvarus džiunglių karas, vedamas tam, kad apsaugojus kraštą nuo komunistų tironijos ir neišvaizduojamų žiaurumų.

Visa tai kainuoja £. 40.000 per dieną! Sustabdyk tą eikvojimą. Atšauk savo komunistus. Leisk kraštui pačiam gerinti savo gyvenimą.

4. Panaikink kominformą.

Kaikurie stebėtojai mano, kad tu šitai greitai padarysi. Jūsų šnipai, sabotuotuoiai ir neramumų skatintojai kelia neapykantą taikių žmonių tarpe.

Jūs matėte, kaip reagavo JAV. Šiame krašte mes taip pat nemėgstame jūsų mažųjų klapčiukų, kurie kiršina streikus, kaišioja raudonas vėliavas.

Asmeniškai daugumas britų visiškai nesirūpina, kokią santvarką jūs turite savo krašte. Tik, susimildamas, nemesk savo šiukšlių į mūsų daržą.

Sustabdyk tąsymąsi dėl Austrijos.

Vakarų valstybės nori sudaryti Austrijos sutartį. Jūsų sunkusis Gromyko iki šiol dėjo visas pastangas sukliudyti. Čia yra didelis pavojus, nes Dunojaus vandenys yra suvaržyti.

Niekas nenori, kad tu šią problemą sutvarkytumei per vieną naktį, bet pabandyk, žmogau, pabandyk. Atsikratyk kieto, kaip akmenų siena Gromyko ir jo šiurkštaus elgesio su pasitarimų partneriais.

6. Atidaryk Baltijos jūrą.

Tai nėra naprastas vandens plotas. Jūs elgiatės, tarsi tai būtų jūsų nuosavybė. Neleisk daugiau pasikartoti Stalino nesąmonei grobiant žvejų laivus.

Tokie veiksmai provokuoja. O juk pats laikas praregėti, jei jūs esate protingas vyras, kad Sovietų Sąjunga jau per ilgai remia savo politiką provokacijomis.

Nė vienas iš šitų punktų nesumažins tavo autoriteto. Tu nebūsi susilpnintas Priešingai, tuojau pat tavo prestižas pakils.

Pasaulis sakys. „Tas Malenkovas, protingas vyras. Palaidokime seną, negyvą praeitį“.

Tai būtų pradžia taikos.

Jūsų ištikimas
CANDIDUS.

P. S. Ar galiu atvažiuoti, jūsų kviečiams, į Maskvą, pasižiūrėti kas dedasi Rusijoje? Aš norėčiau, kad man praneštumei.

Prie šio laiško mes norėtume dar prikergti keletą savo žodžių, kurie yra lygiai svrbūs, jei ne svarbesni.

Jurgi, Malenkovai,

Paleisk iš Sibiro nekaltai išvežtuosius.

Atšauk iš Lietuvos ir kitų netisėtai okupuotu Pabaltijo kraštu savo kariuomenę.

Išsivežk į Maskva savo MVD ir kitokius pareigūnus, kurie žiauriau, negu caru laikais, kankina nekaltus žmones.

Leisk tų kraštu žmonėms patiems apsispresti laisvai, be prievartos ir Raudonosios Armijos durtuvų, savo ateitį.

Tada nereikės tavo ambasados tarnautojams važinėti po kraštą ir maldauti pabėgėlius grįžti namo. Tuos milionus rublių, kuriuos dabar išleidi propagandai, galėsi sunaudoti gerbūvio kėlimui savame krašte.

Tada nereikės nė prašyti: patys sugrįšime namo ir, atsikūrę nuo jūsų padarytų sunaikinimų, gyvensime kaip ir anksčiau, kad gyvenome-taikingai, kaip čera geriems kaimynams.

Mes mokame pamiršti skriaudas ir savo prigimtyje neturime karšto jausmo, **bet skriauda, kurią tavo Tėvas ir Mokytojas padarė, turi būti atitaisyta ir juo greičiau, juo geriau.**

L.

CEKOSLOVAKIJOJ NERAMU

Stalinui mirus labai pagyvėjo slaptos organizacijos „Jono Masaryko partija“ veikla. Daugelyje vietų įvyko masiniai susirinkimai, kurios buvo reikalaujama „išsilaisvinti iš Maskvos raudonųjų caru“. Ta pati partija. Stalinui mirus, išleido atsišaukimą „Valanda atėjo“. Praėjusią savaitę Pragoje vyko daug areštų, bet judėjimo jie nepalaužė.

Bezdžionės gana pajėgios ir stiprios. Kodėl niekas jų nepasikinko darbui kaip kitus prijaukintus gyvulius? — Bezdžionės tiek gudrios, kad jos nedirba... Jos save laiko gudresnėmis už jas kinkančius žmones.

Londonas. Paskutiniuoju metu gyvai diskutuojama galimybė įvesti tiesioginį oro susisiekimą tarp Maskvos ir Londono. 1945 m. panašios britų pastangos liko be pasekmių.

Planuojamoji oro linija eitų per Berlyną ir Varšuvą.

Maskva. Profesorius Arsenij Vasilievič Rusakov, vienas iš devynių gydytojų pasirašiusių Stalino mirties komunikatą, staiga mirė.

Peenemunde. Rusų vairuojamų raketų tyrimo ir techninis personalas iš Peenemundės perkeliamas į pietinę ir centrinę Lenkiją.

KUR GALIMA ĮSIGYTI BL LOTERIJOS BILIETUS?

D. Britanijoje - DBLS Raštinėje, Sąjungos skyriuose ir pas BL platintojus.
Vokietijoje-PLB Krašto Valdybos raštinėje ir Bnedruomenės apylinkėse.
Šveicarijoje. A. Paulaitis. Postfach 2010. Zuerich 23.
Belgijoje. Kun. J. Dėdinas 97, rue de la Brabanconne Louvain.
Italijoje. St. Lozoraitis (jun) Via Barnaba Orani 87. Roma.
Olandijoje. A. Galkus. Insulindeweg 182 I (Gotmer). Amsterdam Oost.
Danijoje. S. Šliašinskas. Schweizersalsvej 81. Kobenhaven, Vanlose.
Austrijoje. S. Glionertas. Heinrichsdorf O. JO. Post Asten b. Enns.
Prancūzijoje. J. Masiulis 6, rue Massenet, Paris 16e.

Lietuvis, 35 m. amžiaus, ieško vedybų tikslu mergaitės ne senesnės 30 m. amžiaus, norinčios kurti šeimyninį gyvenimą. Su pirmuoju laišku prašau prisiųsti savo fotografiją, kurią gražinsiu.

Rašyti adresu: Paso Nr. A. 039004, 39, Commercial St., Huddersfield, Yorks.

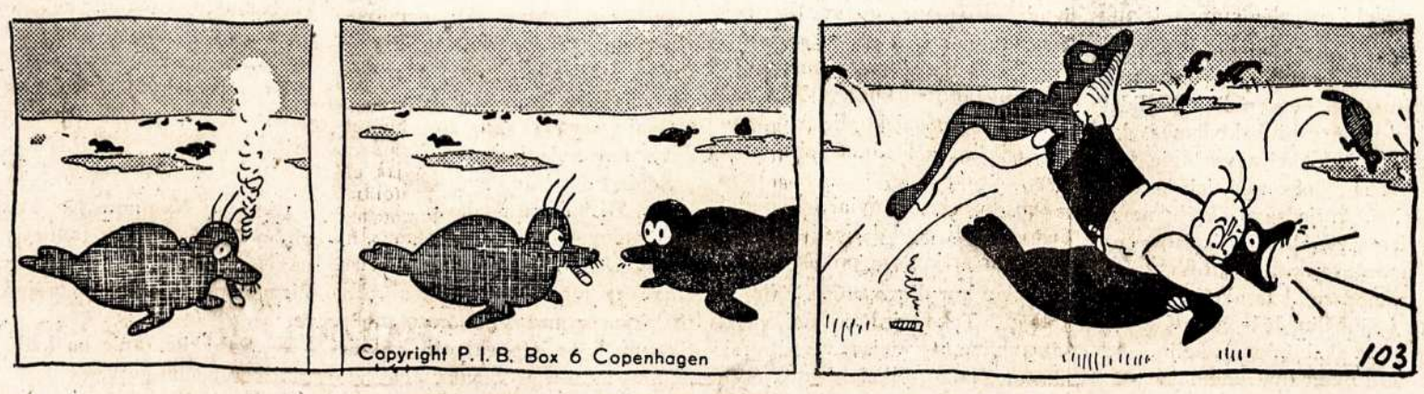

IR JIS UŽSIKRĖTĖ MASKVOS TAKTIKA: APGAUTI IR PAGAUTI...

Britanijos LIETUVIS
EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidzia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuviu Bendruomenemis, kurias atstovauja: Pr. Zunde — Vokietija, J. Masiulis — Prancuzija, J. Dedinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedia, S. Lozoraitis (jun.)—Italija, A. Galkus—Olandija, S. Šliašinskas — Danija ir A. Gliornertas—Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11. Telf. PARk 9699.
Redakcija rastus taiso ir trumpina savo nuoziura.
Prenumeratos kaina: metams — 35 sl., 6 men. — 20 sl., 3 men. — 12 sl. Uzsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilute arba jos vieta — 1 sl.
Adreso pakeitimas — 1 sl. Paskiras numeris — 1 sl.
Spausdina NIDOS spaustuve, 3, Southern Row, London, W.10

Printed by Lithuanian House, Ltd., 43, Holland Park, London, W.11.